

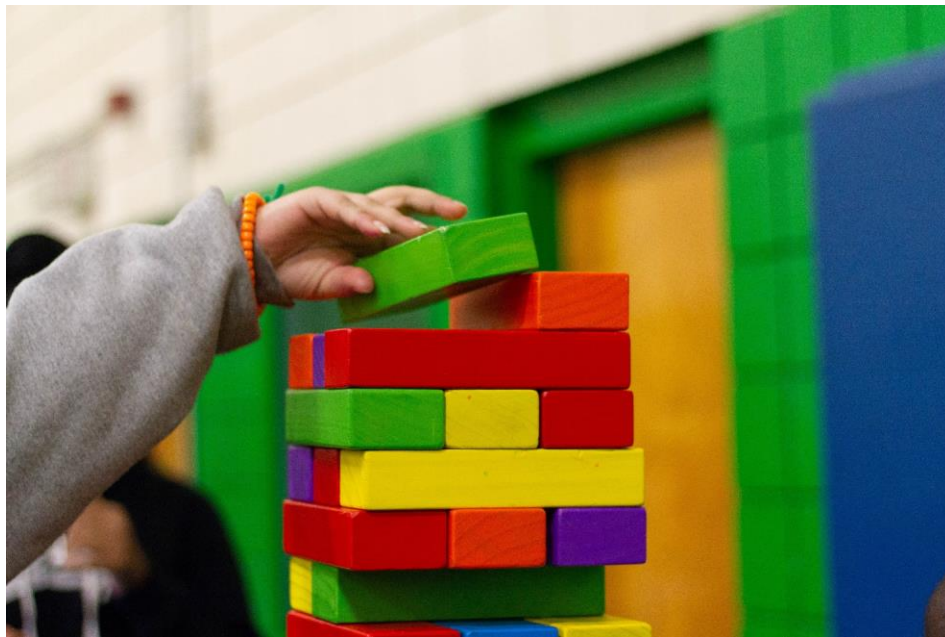
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Идентифициране на отношението и нагласите на директори, учители и родители на деца в детски градини по отношение на Областната стратегия за личностното развитие на децата и учениците в Софийска област 2020 – 2022 г.

*Проект BG05SFOP001-2.025-0006 към Оперативна програма добро управление, изпълняван от Центъра за изследвания и анализи (ЦИА)

Глобал Рисърч ЕООД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Съдържание:

I. Въведение	3
II. Информираност на целевите групи за Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)	6
III. Оценка на целевите групи по отношение осигуряване на процес и средата на учене , които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.....	8
1. Оценка на целевите групи за осигуряване на качествено и задълбочено оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците за разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа, навременно идентифициране на обучителни затруднения и ефективни действия за компенсирането им.....	8
2. Оценка на предоставяната допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	13
3. Оценка на педагогическия персонал и директорите за степента на подготвеност за предотвратяване и адекватна и ефективна реакция при тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз от и спрямо деца и ученици.	16
4. Дейности на образователните институции и общините за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците.....	18
6. Подготовка на педагогическите специалисти за предотвратяване на ранното напускане и риска от ранно напускане на детски градини	22
IV. Оценка на целевите групи по отношение осигуряване на качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.....	25
1. Обезпечаване с необходимите специалисти	25
2. Квалификацията на педагогическите специалисти и необходимост от усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.....	29
V. Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.....	53

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

1. Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда и подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 104, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование).....	53
2. Трудности и постигнати успехи при работата с деца със СОП.....	63
IV. Постигане устойчивост на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите , за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика. Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от Софийска област (2020-2022).....	71
1. Взаимодействие с Отдел "Закрила на детето" и специалисти от общинските социални институции	71
2. Регулярна и ефективна работа на образователните институции с родителите на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и с изявени дарби	71

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

I. Въведение

В системата на предучилищното и училищното образование се предоставят различни видове допълнителна и обща подкрепа, която включва подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за включването и участието им в общността на детската градина и училището. Подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. Основен приоритет на политиките, свързани с приобщаващото образование е премахването на всички форми на изолация в образованието, осигуряване на подкрепа и удовлетворяване на индивидуалните потребности на всички подрастващи в образователно-възпитателния процес.

Към 2023 година се изпълнява втората Стратегия за личностното развитие на децата и учениците, която се изготвя на областно ниво. Тя е разработена от Областна експертна работна група, създадена със Заповед № ОА-85/04.05.2020 г. на Областния управител на Софийска област с включени представители на Областна администрация на Софийска област, Регионалното управление на образованието –София-регион, Регионален център за подкрепа процеса на приобщаващото образование – София област, Регионална здравна инспекция – София област, Регионална дирекция „Социално подпомагане“ - София област и на 22-те общини на територията на областта. Стратегията е ориентирана към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

способностите на всяко дете и ученик от Софийска област.

За периода 2021/2022 година на територията на Софийска област съществуват 173 образователни институции, 73 от които детски градини¹.

В изследването са обхванати 37 директори на детски градини, 82 учители в детски градини и 121 родители на деца в детски градини. Според статистическото разпределение по демографски признаци обхванатите директори са предимно на възраст над 50 години (54,1%) и такива с трудов стаж над 20 години (56,8%). 29,7% от директорите са на възраст под 50 години, а 16,2% са пожелали да не посочват възрастта си. 13,5% от директорите имат трудов стаж между 11 и 20 години, 10,8% между 5 и 10 години, и 8,1% под 5 години.

Сред учителите са обхванати най-много на възраст до 35 години и такива с трудов стаж под 5 години. 30,5% от преподавателите са на възраст между 36 и 45 години, а 19,5% над 45 години. 34,1% от преподавателите, обхванати в изследването имат трудов стаж под 5 години, 17,1% над 20 години и 11% между 11 и 20 години. 13,4% от учителите са пожелали да не посочват възрастта си.

Сред родителите са обхванати 32,2% на възраст между 30 и 34 години, 19,8 % между 35 и 39 години, 18,2% под 30 години и 14,9% над 40 годишна възраст. 14,9% от анкетираните родители не са пожелали да посочат своята възраст. 54,5% от родителите, включени в изследването са с висше образование, а 29,8% със средно образование. Родителите с основно и начално/ по-

---

¹ <https://www.ruo-sfo.bg/schools>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

ниско образование са съответно с дялове от 0,8%. 14% не са пожелали да посочат последната си степен на образование.

Учители		Col %
Възраст:	До 35г.	36,6%
	36-45г.	30,5%
	Над 45г.	19,5%
	Без отговор	13,4%
Трудов стаж:	Под 5 години	34,1%
	Между 5 и 10 години	25,6%
	Между 11 и 20 години	11,0%
	Над 20 години	17,1%
	Без отговор	12,2%

Директори		Col %
Възраст:	Под 50г.	29,7%
	Над 50г.	54,1%
	Без отговор	16,2%
Трудов стаж	Под 5 години	8,1%
	Между 5 и 10 години	10,8%
	Между 11 и 20 години	13,5%
	Над 20 години	56,8%
	Без отговор	10,8%

Родители		Col %
Възраст:	Под 30 год.	18,2%
	30-34 год.	32,2%
	35-39 год.	19,8%
	40+ год.	14,9%
	Без отговор	14,9%
Образование:	Начално или по-ниско образование	0,8%
	Основно образование	0,8%
	Средно образование	29,8%
	Висше образование	54,5%
	Без отговор	14,0%

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

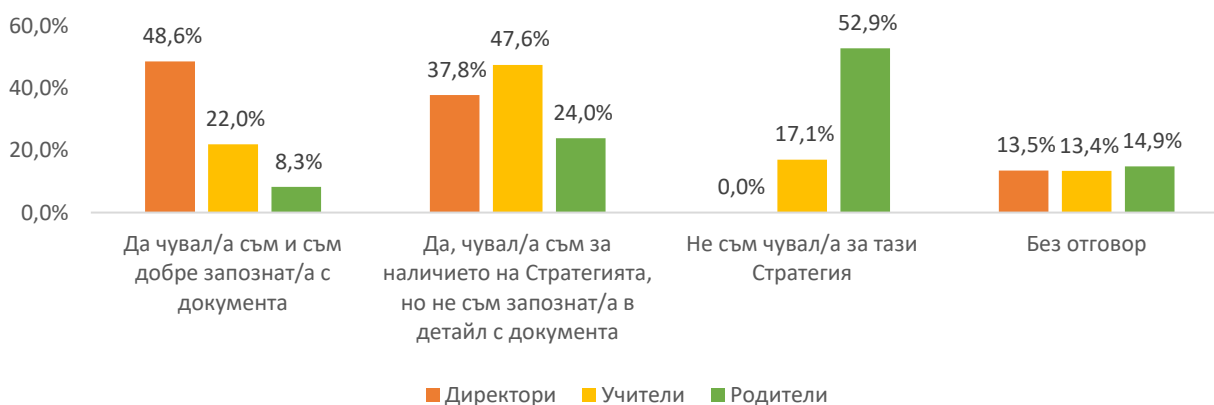

Център за
изследване и
анализи

II. Информираност на целевите групи за Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)

Сред директорите на детски градини в софийска област е постигнато добро ниво на информираност по отношение на "Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)". Близко половината от изследваните директори в софийска област (48,6%) са чували за стратегията и смятат, че са добре запознати с нея. Останалата част от директорите (37,8%) са чували за стратегията, но признават, че не са запознати в детайл с документа.

Запознати ли сте с „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“

Сред учителите информираността по въпроса е относително по-ниска. По-голямата част от преподавателския състав споделят, че само са чували за стратегията (47,6%), като едва 22% смятат, че са достатъчно добре запознати с детайлите в документа. Родителите са най-слабо

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

информирани по темата. Малко над половината от изследваните родители никога не са чували за областната стратегия и в много редки случаи са изцяло запознати с стратегията (8,3%).

Директорите с дълъг трудов стаж по-често са детайлно запознати с областната стратегия. Сред учителите обаче, се наблюдава различна тенденция. Предимно най-младите специалисти са добре информирани за обхвата и детайлите в стратегията, като с увеличаването на трудовия стаж все по-често са чували само частична информация за документа или не са информирани изобщо.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

III. Оценка на целевите групи по отношение осигуряване на **процес и средата на учене**, които премахват пречките пред ученето и създават възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

1. Оценка на целевите групи за осигуряване на качествено и задълбочено оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците за разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа, навременно идентифициране на обучителни затруднения и ефективни действия за компенсирането им.

Прилежащите към софийска област детски градини предоставят редица механизми за подкрепа на личностното развитие на подрастващите. **Разграничаването на нуждата от обща и допълнителна подкрепа и задълбоченото оценяване на индивидуалните потребности на децата**, са изключително важна част от подготовката на преподавателите в детски градини. Повечето директори в софийска област оценяват високо способността на преподавателския им екип за **осъществяване на ранно оценяване (скрининг) на потребностите от подкрепа за лично развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца**. Общо около 57% от директорите споделят това мнение, като напълно категорични са 37,8%. 61,2% от родителите вярват, че учителите в тяхната детска градина са подготвени за изготвяне на оценка на риска от обучителни затруднения при децата, но делът на напълно категорични в оценката си спада до 21,5%. Учителите са изразили най-слаба увереност в собствените си умения за извършване на ранен скрийнинг на потребностите на децата. Общо 41,5% от анкетираните преподаватели се чувстват подготвени за изготвянето на подобна оценка, като едва 14,6% са напълно сигурни в уменията си. Макар да изпитват колебание по отношение на уменията си за извършване на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

ранно оценяване, основна част от учителите вярват, че предоставят **ефективни действия за компенсирането на обучителни затруднения на децата** (65,9%). Въпреки това едва 13,4% са напълно категорични в това. Сред директорите, също е добре установено мнението, че преподавателите успяват да преодолеят обучителните затруднения на децата (64,9%), но отново с относително нисък дял на категорично поддържащи тезата (24,3%). Родителите относително по-рядко смятат, че преподавателите успяват да преодолеят тези трудности при децата. Въпреки това и сред тях делът на поддържащите тази теза е близо 50% - 47,1%.

Според действащото законодателство² подкрепата за личностното развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с техните индивидуални способности и потребности, като целта е да се осигури подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие. Редът за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа се урежда от Наредбата за приобщаващо образование³. **Общата подкрепа за личностно развитие**⁴ е насочена към развитието на потенциала на всяко дете и се изразява в: Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; Консултации по учебни предмети; Кариерно ориентиране на учениците; Занимания по интереси; Библиотечно-информационно обслужване; Грижа за здравето; Осигуряване на общезитие; Поощряване с морални и материални награди;

² Чл. 174, ал. 1 от ЗПУО и чл. 4, ал. 2 от Наредбата за приобщаващо образование

³ Чл. 171, ал. 1, т.7 от ЗПУО и чл.4, ал.1 от Наредбата за приобщаващо образование, определят два типа подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна подкрепа.

⁴ Чл.178, ал. 1 от ЗПУО

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; Логопедична работа.

Детските заведения в областта провеждат дейности по ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителни затруднения, чието ефективно изпълнение е обезпечено от добре подготвени специалисти. Основните форми на обща подкрепа, които децата получават са свързани с **екипна работа между учителите и други специалисти, "Занимания по интереси" и "Грижа за здравето"**. Директорите и учителите изтъкват и **ранното оценяване на потребностите и превенцията на обучителни затруднения**, като една от най-често предлаганите форми на подкрепа.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Кои от следните форми на обща подкрепа за личностно развитие са достъпни за децата във Вашата детска градина: **(Директори и Учители)**

От какви форми на обща подкрепа може да се възползва Вашето дете в своята детска градина: **(Родители)**

Според анкетиранияте директори в софийска област малко над половината от обхванатите детски градини предлагат **поощряване с морални и материални награди (51,4%)**. Около 37%

11

*Проект BG05SFOP001-2.025-0006 към Оперативна програма добро управление, изпълняван от Центъра за изследвания и анализи (ЦИА)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

от анкетиранияте учители, също посочват, че в техните детски градини се предлага подобна подкрепа. Сходни тенденции се наблюдават и във връзка с провеждането на дейности по **превенция на насилие и преодоляване на проблемното поведение**. 45,9% от анкетиранияте директори посочват, че тяхната детска градина предоставя подкрепа под формата на **логопедична работа**. Сред учителите този дял достига до 52,4%. Детските градини в страната относително рядко предлагат допълнителни модули за деца, които не владеят български език.

Родителите на деца в детски градини, прилежащи към софийска област често не са напълно запознати с условията, които предлагат детските градини. По това може да се съди от значително по-слабата честота, с която се посочват изброените, спрямо получените данни от директори и учители на детски заведения в областта. Най-често изтъкваните форми на обща подкрепа, от които могат да се възползват децата им са "занимания по интереси" (47,9%), "екипна работа между учители и други педагогически специалисти" (38,8%), "грижи за здравето" (28,1%), поощряване с морални и материални награди (22,3%) и логопедична работа (19,8%). Родителите изключително рядко споделят, че децата им се възползват от допълнителни модули за деца, които не владеят български и от дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Извършването на функционална оценка на децата и определянето на нуждата от допълнителна подкрепа е основен фактор за навременното идентифициране на обучителни затруднения и организирането на ефективни действия за компенсирането им.

Директорите подкрепят най-силно и твърдението, че педагогическите специалисти в тяхната детска градина имат умения за извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа – 67,6%. За сравнение, делът учители, които се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

съгласяват частично или напълно с това, че имат подобни умения е 57,3%. Сред родителите този дял е едва 14%.

2. Оценка на предоставяната допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби и с хронични заболявания⁵. Възможните форми на допълнителна подкрепа, от които могат да се възползват децата са: Психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; Осигуряване на достъпна архитектурна среда, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; Ресурсно подпомагане на ученици със специални образователни потребности; Работа с дете и ученик по конкретен случай.

---

⁵ чл. 187, ал. 2 от ЗПУО

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Във Вашата детска градина към момента
предоставя ли се допълнителната подкрепа
за личностно развитие на:
(Директори и Учители)

Някое от следните описания отнася ли се до Вашето дете: **(Родители)**

На територията на софийска област формите на допълнителна подкрепа най-често са насочени към деца със специални образователни потребности. В повечето детски заведения в областта се предлага именно такава подкрепа. Детските градини относително по-рядко предлагат услуги за личностно развитие на деца в риск/ жертви на насилие и деца, срещащи трудности при овладяването на български език. Към момента на провеждане на изследването в прилежащите към софийска област детски градини най-рядко се предоставя допълнителна

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

подкрепа за **деца с изявиени силни страни и дарби и деца с хронични заболявания**.

Според директорите делът на детски градини, които към момента **не предоставят форми на допълнителна подкрепа** за личностно развитие е малко над 16%. Сходен процентен дял е посочен и от анкетираните преподаватели в детски градини.

Родителите на деца със СОП, хронични заболявания, изявиени дарби и трудности в овладяването на български език в областта са общо 23,7%. Най-голям дял от тях са родители на деца с изявиени дарби (9,9%). Децата с трудности в овладяването на българския език и децата със специални образователни потребности са около три пъти по-малко. Най-нисък е делът на деца с хронични заболявания, възпрепятстващи обучението им (0,8%).

↪ **Информираност на родителите за предлаганите форми на допълнителна подкрепа**

Родителите се разделят на две групи по отношение на степента си на информираност за темите, свързани със специални образователни потребности, приобщаващо образование, затруднения в образователния процес и институции, специалисти и форуми, насочващи към развитие на дарби и таланти. Според получените данни дяловете на информирани и неинформирани родители по изброените теми са относително равни. Забелязва се по-силен превес на неинформирани единствено по темата, свързана със "Специални образователни потребности", където неинформирани са 41,3% - срещу 25,6% на родители, които се чувстват запознати с темата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

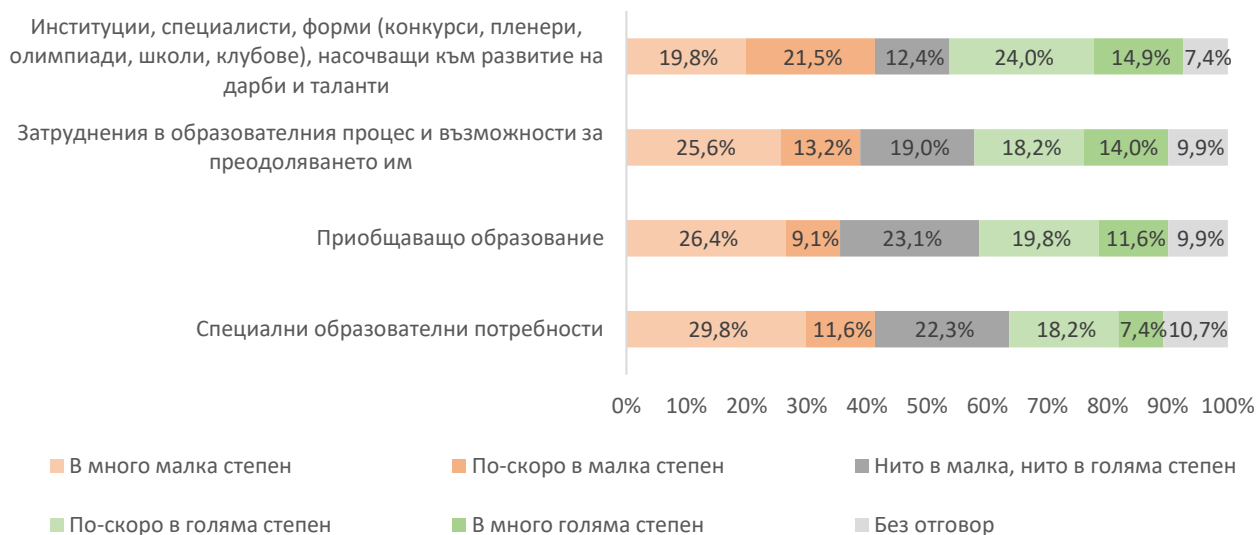

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Q9_До каква степен се чувствате информирани по следните теми: (Родители)

Родителите, които се чувстват слабо информирани за спецификите на децата с образователни потребности и особеностите при работа, с тях са предимно на възраст под 30 години. Те значително по-често от останалите споделят и че не са запознати с „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“. Родителите, които са запознати частично или в пълнота със стратегията са значително по-информирани от останалите.

3. Оценка на педагогическия персонал и директорите за степента на подготвеност за предотвратяване и адекватна и ефективна реакция при тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз от и спрямо деца и ученици.

За осигуряването на адекватна и ефективна реакция при тежки нарушения на дисциплината и прояви на агресия от и спрямо деца, детските градини са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

проблемното поведение, които са израз на общата воля и координираните усилия на всички участници в образователния процес⁶.

Подготовката за предотвратяване на прояви на агресия и тежки нарушения на дисциплината се изразява в дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.

Директорите на детски градини в софийска област оценяват много високо **подготовката на педагогическите специалисти по темите, свързани с мотивация и преодоляване на проблемното поведение и превенция на тормоза и насилието**. 67% от анкетираните директори смятат, че педагогическите специалисти в техния екип са подготвени в голяма (43,2%) или много голяма степен (24,3%) по темата за превенция на насилието сред подрастващите. Подготовката на педагогическия персонал за мотивация и преодоляване на проблемното поведение е оценена дори по-високо. 78,4% от директорите смятат, че персоналят им е подготвен по темата в голяма (54,1%) или много голяма степен (24,3%).

Според 83,8% от анкетираните директори педагогическият състав в тяхната детска градина е подготвен за работа с **методики за противодействие на агресията и въздействие върху вътрешната мотивация на децата**. 78% от преподавателите в детски заведения, също споделят смятат, че имат задоволителна подготовка по темата, като малко над 34% са напълно уверени в знанията си. По-голямата част от родителите (53,7%), също вярват, че педагогическите специалисти имат добра подготовка за противодействие на агресията и въздействие върху вътрешната мотивация на децата.

---

⁶ чл. 44 от Наредба за приобщаващото образование

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

4. Дейности на образователните институции и общините за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците

Образователните институции и общините са ангажирани с изпълнение на мерки за подкрепа на дарбите и талантите на децата в детски градини, целящи утвърждаването на позитивна самооценка сред подрастващите и развитие на техните способности. Осигуряването на обща и допълнителна подкрепа към децата с изяви дарби може да се изразява в индивидуална работа, ползване на адаптирани материали, осигуряване на подходяща физическа среда, участие в състезания и други. Основните подходи за подкрепа, които детските градини от софийска област използват са **индивидуална работа с педагогически специалисти и осигуряване на достъп до повече учебни материали.**

Директорите на детски градини в софийска област най-често посочват, че допълнителната подкрепа за дарбите и талантите на децата, която предлага тяхното детско заведение е **индивидуална работа с педагогически специалисти**, с цел развитие и надграждане на изявените дарби (40,5%). Преподавателите, също избират най-често именно този тип подкрепа (34,1%). Следващите най-често посочвани от директорите подходи са ползване на материали и консумативи (18,9%), и индивидуална работа с квалифицирани специалисти (18,9%). Сред отговорите на учителите се наблюдават сходни тенденции, но с по-ниски процентни стойности.

Мненията на директори и учители се разминават слабо по отношение на допълнителната подкрепа за деца, включваща използване на материали/ консумативи и участие в различни национални и международни изяви. Преподавателите по-често са отговаряли, че използват

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

двата подхода при работата си. Това вероятно е в резултат от по-близкия досег с децата и запознатост с техните специфични нужди.

Какво включва допълнителната подкрепа за деца с изявени дарби във Вашата детска градина:
(Директори и учители)

Сред по-рядко използваните форми на подкрепа е осигуряването на специална физическа среда, обзавеждане и оборудване. Това вероятно е в резултат от по-високата финансова стойност, която би коствало изграждането на такава среда. Изключително рядко обаче,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

детските заведения не предлагат нито една от изброените форми на допълнителна подкрепа за деца с изяви дарби.

Макар преподавателите да изтъкват допълнителната индивидуална работата като основен подход за подкрепа към децата с изяви дарби, родителите относително рядко посочват, че децата им ползват именно този тип подкрепа. Липсата на еднозначно разбиране и информираност за конкретните подходи, чрез които се подкрепят специалните възможности на децата говори за слаба комуникация между представителите на детски градини и родителите.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

От какво може да се възползва Вашето дете в своята детска градина с цел допълнително развиване на изявените си силни страни и дарби:
(Родители на деца с изявени дарби)

*Статистическото разпределение е сред отговорилите с **"Ученик с изявени силни страни и дарби"** на въпрос **"Някое от следните описания отнася ли се до Вашето дете:"** (Общо 27 родители)

Според родителите на деца с изявени дарби, детските градини в областта най-често използват специални материали и консумативи, за да развият допълнително силните страни на децата (6,%). Относително често се предлага и възможност за включване в програми и проекти, насочени към стимулиране на изявите и подобряване на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

постиженията (5%). Ползването на подходяща физическа среда се подрежда като третият най-често използван подход за подкрепа (3,3%), следван от участие в национални и международни изяви (2,5%). Според родителите допълнителната индивидуална работа за подпомагане в съответна област и надграждане на изяви дарби остават най-рядко предлаганите форми на подкрепа.

6. Подготовка на педагогическите специалисти за предотвратяване на ранното напускане и риска от ранно напускане на детски градини

Директорите и учителите в детски градини от софийска област са уверени в това, че детската им градина може да предложи подкрепа във връзка с предотвратяването на ранно напускане и риска от ранно напускане на детски градини.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

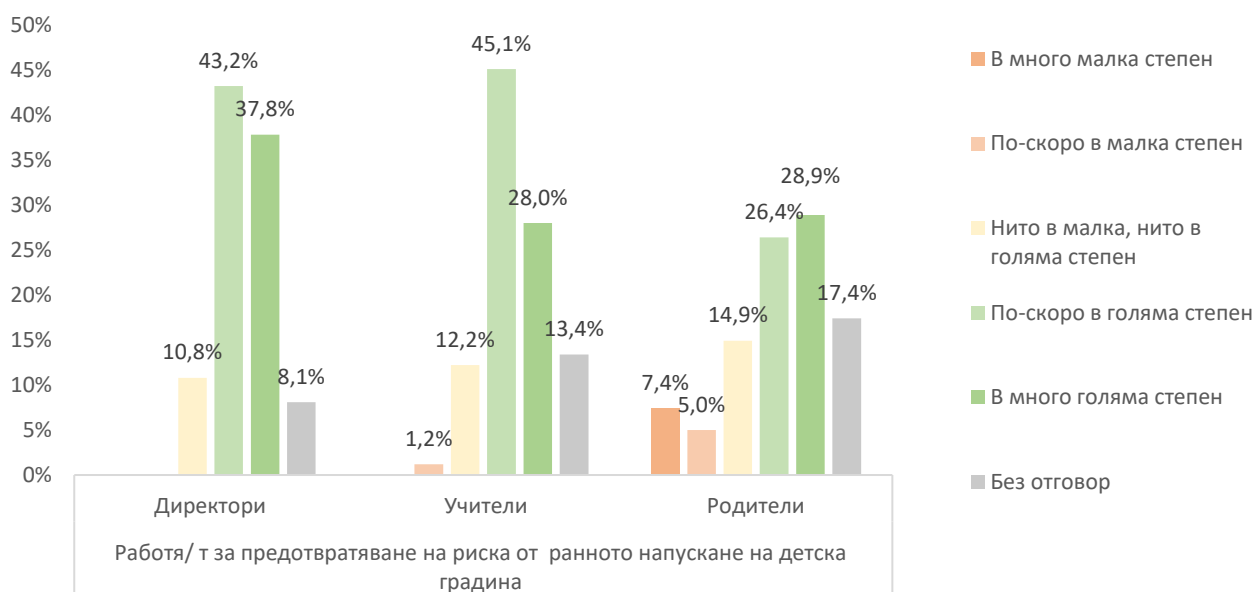

Център за
изследване и
анализи

„Педагогическите
специалисти в моя
екип се чувстват
уверени в
умението си да...“

„Чувствам се
уверен в
умението си
да...“

„Чувствам се
спокоен, че
преподавателите на
моето дете умеят
да...“

Според основен дял от директорите в софийска област педагогическите специалисти, с които работят са уверени в умението си за предотвратяване на **риска ранното напускане на детските градини** (81%). Преподавателите, също смятат, че са добре подготвени по темата (73,1%), но с относително по-слаба категоричност (28%). Сред родителите обаче, делът на считащи, че персоналът е подготвен в малка или много малка степен е относително висок (12,4%). Такова мнение споделят предимно родителите под 30 годишна възраст, със средно образование и заявилите, че са добре запознати с „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“. Забелязва се, също че такова мнение

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

са споделяли по-често родителите на деца без изявени дарби или специални образователни потребности.

Макар директорите да изразяват най-силна увереност в уменията на педагогическите специалисти за превенция на *риска* от отпадане от предучилищното образование – 29,7% смятат, че все пак са необходими допълнителни обучения по темата. Сред учителите този дял е 14,6%.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

IV. Оценка на целевите групи по отношение осигуряване на **качество на човешките ресурси** за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици.

1. Обезпечаване с необходимите специалисти

Наличната подкрепа, която децата в софийска област най-често могат да получат в детската си градина е логопедична помощ. Услугите на ресурсни учители, също често са достъпни за децата в областта. Малко над 62% от директорите твърдят, че тяхната детска градина предлага и подкрепа от психолози. Сред учителите този дял е относително по-нисък, но остава над 50% (52,4%). С дялове от около 30% учителите и директорите са заявили, че детското заведение, в което работят предлага подкрепа от помощници на учителите. В детските градини най-рядко се предлага помощ от социални работници, педагогически съветници и рехабилитатори на слуха и говора.

Родителите споделят сходни мнения с директорите и учителите в детски градини по отношение на видовете специалисти, с които децата имат възможност да работят към момента. Забелязва се обаче, че значително по-често не знаят каква подкрепа се предлага или са на мнение, че такава не е осигурена. Това означава, че част от родителите не са добре информирани за възможностите, предлагани от детската градина, която посещава детето им.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

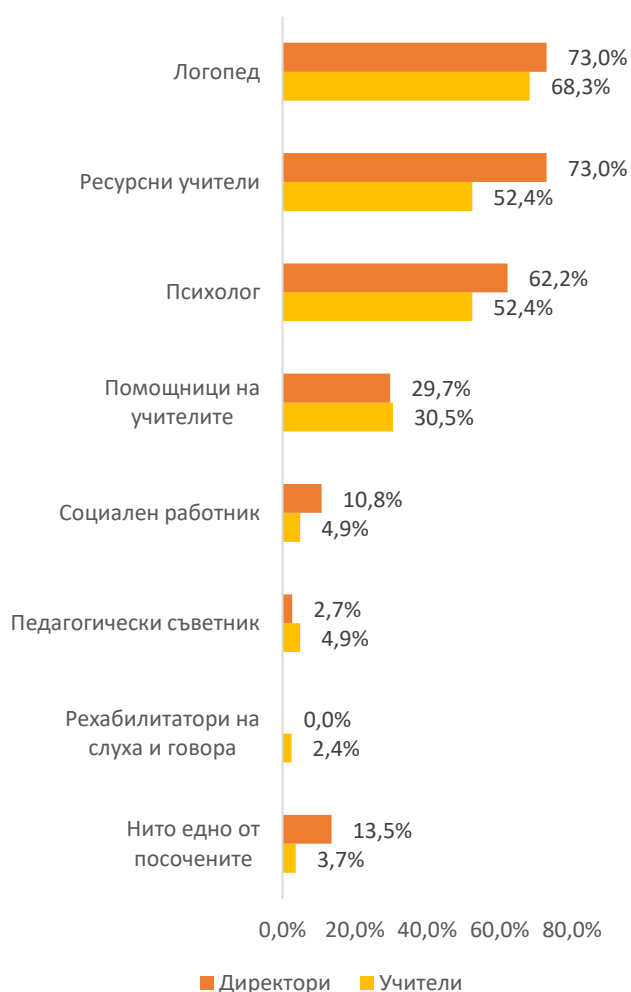

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

От подкрепа от кои от следните
специалисти могат да се ползват към
момента децата във Вашата детска
градина:

От подкрепа от кои от следните
специалисти има възможност да се
ползва Вашето дете при нужда, на
място в детската градина, която
посещава:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

В голяма част от 73-те изследвани детски градини в софийска област има нужда от назначаване на допълнителен брой специалисти. Такава необходимост е била декларирана от всички анкетирани директори на детски градини в областта.

Макар в детските градини рядко да се предлага подкрепа от рехабилитатори на слуха, социални работници и педагогически специалисти, представителите на детски градини и родителите рядко посочват, че такава нужда реално съществува.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

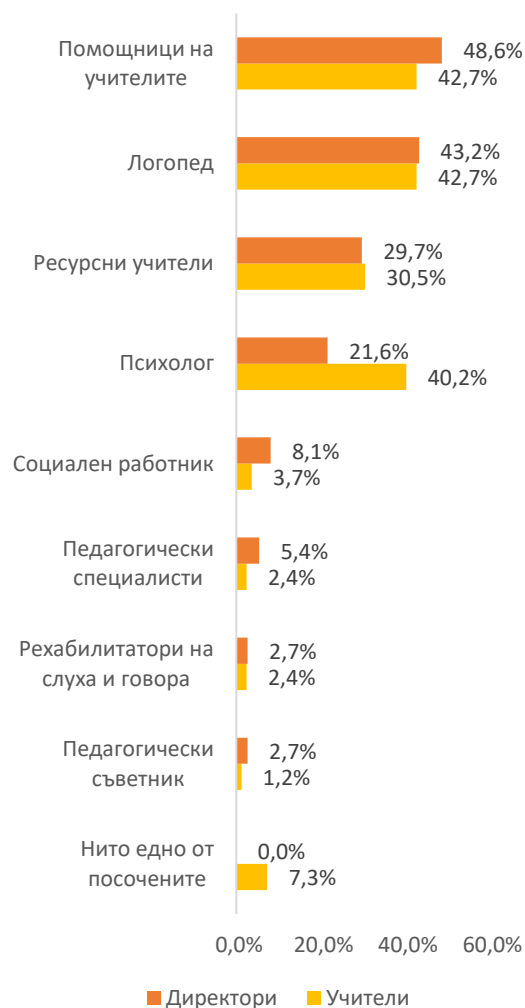

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

А кои от следните специалисти има нужда да бъдат назначени допълнително на място във Вашата детска градина:

Смятате ли, че е необходимо да бъде назначен допълнително, на място в детската градина на Вашето дете, някой от следните специалисти:

И трите целеви групи смятат, че е необходимо в детските градини да се назначат повече логопеди, но директорите и учителите относително по-често изтъкват, че училищният

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

персонал има нужда от повече помощник-учители. Представителите на детски градини по-често от родителите са на мнение, че броят ресурсни учители към момента не е достатъчен, докато родителите изтъкват по-силно нуждата от психолози и помощник-учители. Като цяло необходимостта от психологична подкрепа се разпознава по-силно от директорите и родителите.

2. Квалификацията на педагогическите специалисти и необходимост от усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

Наличието на компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа сред преподавателите е разгледано през степента, в която педагогическите специалисти се чувстват уверени в уменията си. В допълнение ще бъде разгледана и степента, в която директорите и родителите на деца в детски градини смятат, че отговорните специалисти са уверени в способностите си да идентифицират необходимостта от различни видове подкрепа.

Педагогическите специалисти, прилагащи професията си в детски градини от софийска област, се чувстват подготвени по-основните мерки, свързани с предоставяне на обща и допълнителна подкрепа. Въпреки това се обособяват теми, за които е постигнато по-ниско ниво на увереност сред специалистите. Тези притеснения са споделени и от трите изследвани целеви групи, но анкетираните по-често са посочвали, че не могат да определят степента им на увереност нито като малка, нито като голяма.

↪ **Придобита увереност по теми, свързани с приобщаващо образование за деца**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Директорите на детски градини в софийска област са единодушни, че **педагогическите екипи в техните детски градини се чувстват най-уверени в уменията си да противодействат на агресията и да въздействат върху вътрешната мотивация на децата (83,8%) и да работят за предотвратяване на риска от ранното напускане на детска градина (81,1%)**. Основни дялове от изследваните директори смятат, че педагогическите специалисти, с които работят умеят да предоставят и ефективни действия за компенсирането на обучителни затруднения на децата (64,9%) и да извършват оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6-годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище (64,9%).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

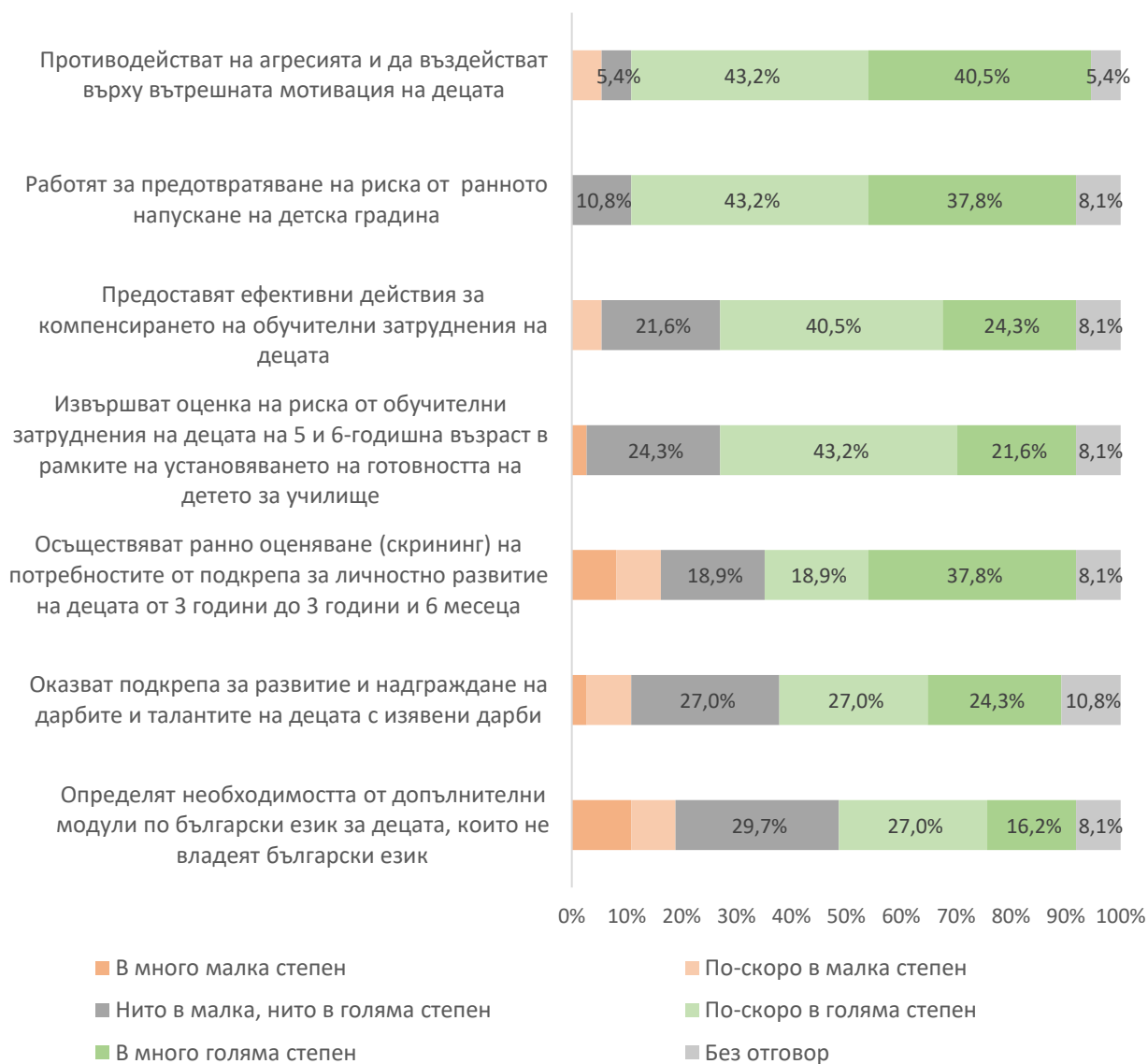

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

До каква степен следните твърдения се отнасят до Вашия екип:
„Педагогическите специалисти в моя екип се чувстват уверени в уменията си
да...“ (Директори)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Директорите оценяват относително високо и увереността на екипа си в осъществяването на ранно оценяване (скрининг) на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца (56,8%) и при оказването на подкрепа за развитие и надграждане на дарбите и талантите на децата с изявени дарби (51,4%). Кумулативните дялове на подкрепящи тези твърдения са над 50% от общия брой изследвани директори.

Определянето на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят езика е темата, за която директорите най-рядко твърдят, че буди увереност у преподавателите (43,2%). Това мнение често се споделя и от учителите в детски градини от областта.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

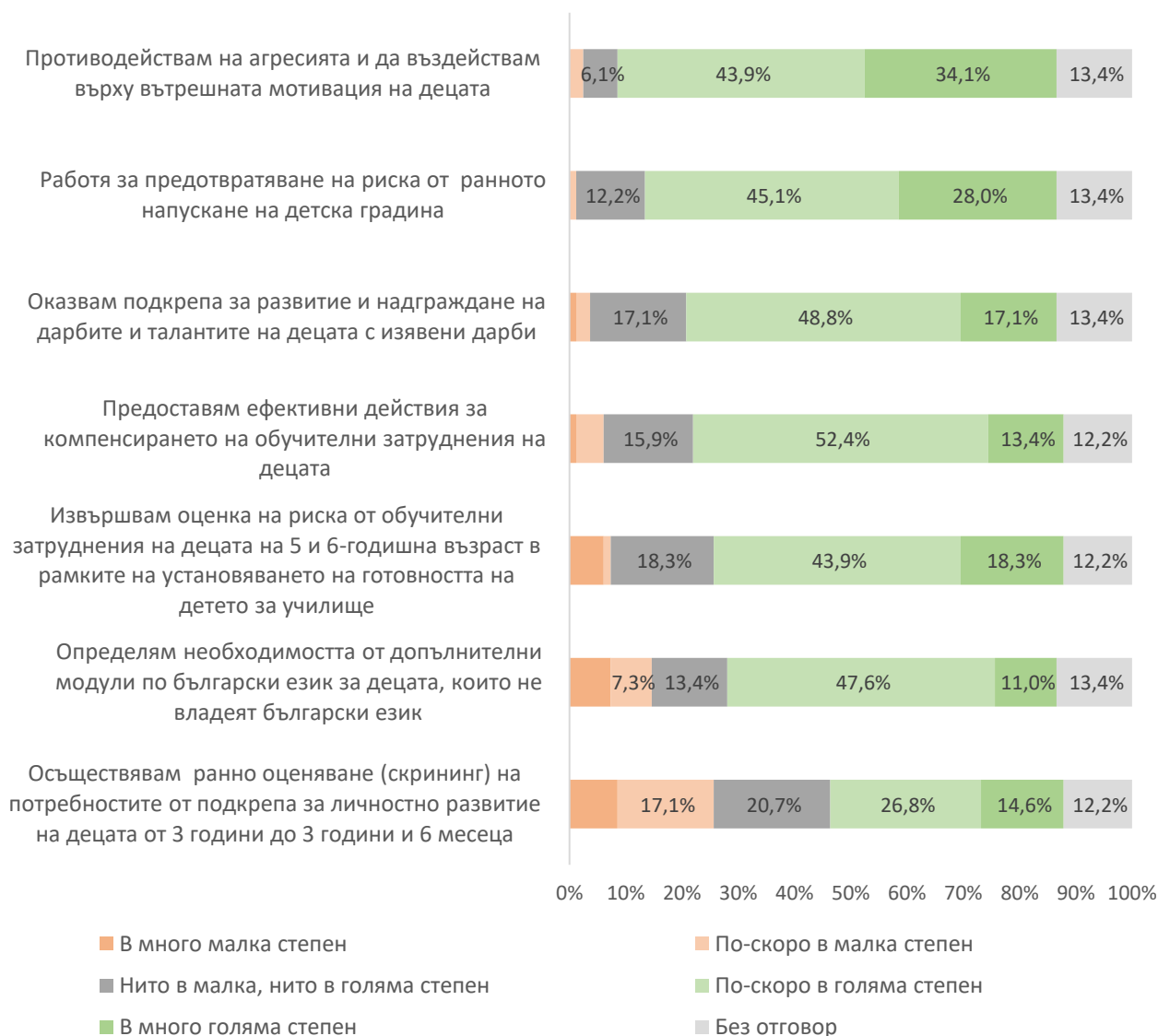

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

До каква степен следните твърдения се отнасят до Вас: „Чувствам се уверен в
умението си да...“ (Учители)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Забелязва се, че директорите са по-убедени в увереността на преподавателите при прилагането на подходи за идентифицирането на необходимост от подкрепа. Самите преподаватели относително по-рядко се считат за уверени в "голяма степен" по отношение на изброените. Въпреки това **учителите споделят изразеното от директори мнение и най-често заявяват, че се считат уверени в подготовката си по темите, свързани с противодействие на агресията, въздействие на вътрешната мотивация на децата и предотвратяване на риска от ранно напускане на детска градина.** Темите за които се забелязва по-силно колебание сред анкетираните, са свързани с извършването на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6-годишна възраст, определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език и осъществяване на ранен скрийнинг на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца. **Най-висок дял от преподавателите не са уверени в уменията си да осъществяват ранен скрийнинг (25,6%), като 8,5% посочват, че са уверени в много малка степен.** Такъв отговор са дали предимно преподаватели със стаж между 5 и 10 години и такива, които не са чували за мерките, обхванати от „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“.

Макар педагогическите специалисти и ръководителите на детски градини да идентифицират проблем в постигнатата увереност за провеждане на ранен скрийнинг за деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, родителите най-силно се обединяват около твърдението, че преподавателите са най-уверени именно в тази тема (61,2%).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

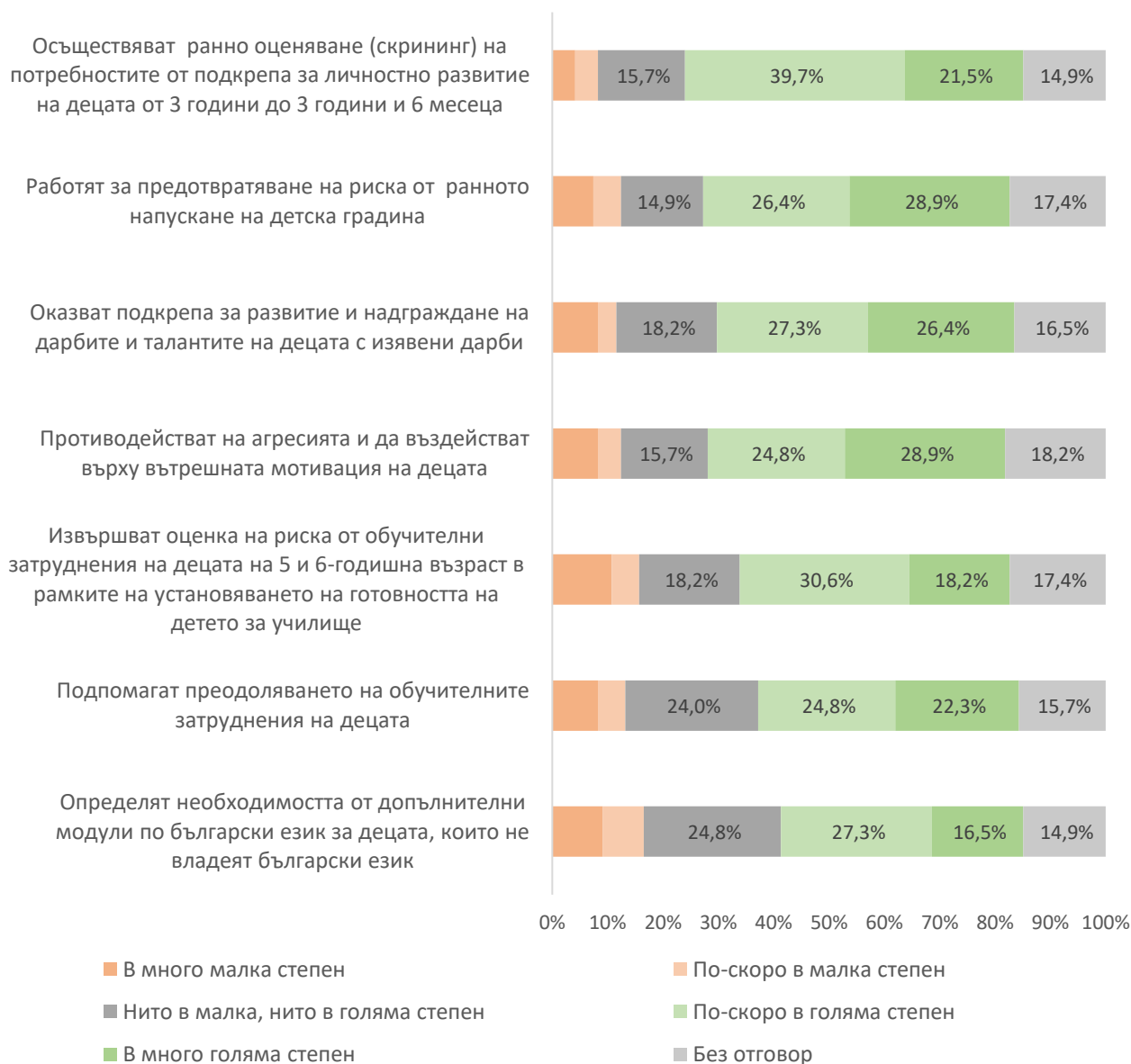

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

До каква степен следните твърдения се отнасят до Вас:
„Чувствам се спокоен, че преподавателите на моето дете умеят да...“
(Родители)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Родителите по-често не са успявали да определят кои са най-добрите умения на преподавателите, които полагат грижи за техните умения. Повече от половината родители обаче, са уверени в голяма или много голяма степен в уменията на учителите да работят за предотвратяване на риска от ранното напускане на детска градина (55,4%), да оказват подкрепа за развитие и надграждане на дарбите и талантите на децата с изявени дарби (53,7%), да противодействат на агресията и да въздействат върху вътрешната мотивация на децата (53,7%). Родителите относително по-рядко са убедени в увереността на преподавателите по отношение на извършването на оценка за риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6-годишна възраст (48,8%) и подпомагането в преодоляване на обучителните затруднения (47,1%). Най-слаба увереност се наблюдава във връзка с уменията за определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език (43,8%).

↪ Придобита подготовка по теми, свързани с приобщаващо образование за деца

Педагогическите специалисти в софийска област са най-добре подготвени по темите, свързани с предотвратяване на ранното напускане на детска градина, мотивация и преодоляване на проблемното поведение и извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа. Това мнение споделят и учителите и директорите на детски градини в областта.

Въпреки относително силната увереност за добра подготовка по някои конкретни теми, съществуват области, за които представителите на детски градини не могат да определят дали са обезпечени с нужните знания. Темите, за които директорите най-често не успяват да оценят

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

подготовката на своите служители, са уменията за работа с деца с изявени дарби и техните родители. Педагогическите специалисти от своя страна, също се колебаят в каква степен са подготвени за подкрепа на деца с изявени дарби, но по-често не могат да определят дали умеят да работят с техните родители.

Преподавателите са по-склонни да оценяват придобитата си подготовка като слаба, но споделят едно и също мнение с директорите по отношение на най-проблемните области в уменията си. И двете целеви групи се обединяват около това, че най-сериозен дефицит се наблюдават в подготовката за работа с деца със СОП и техните родители.

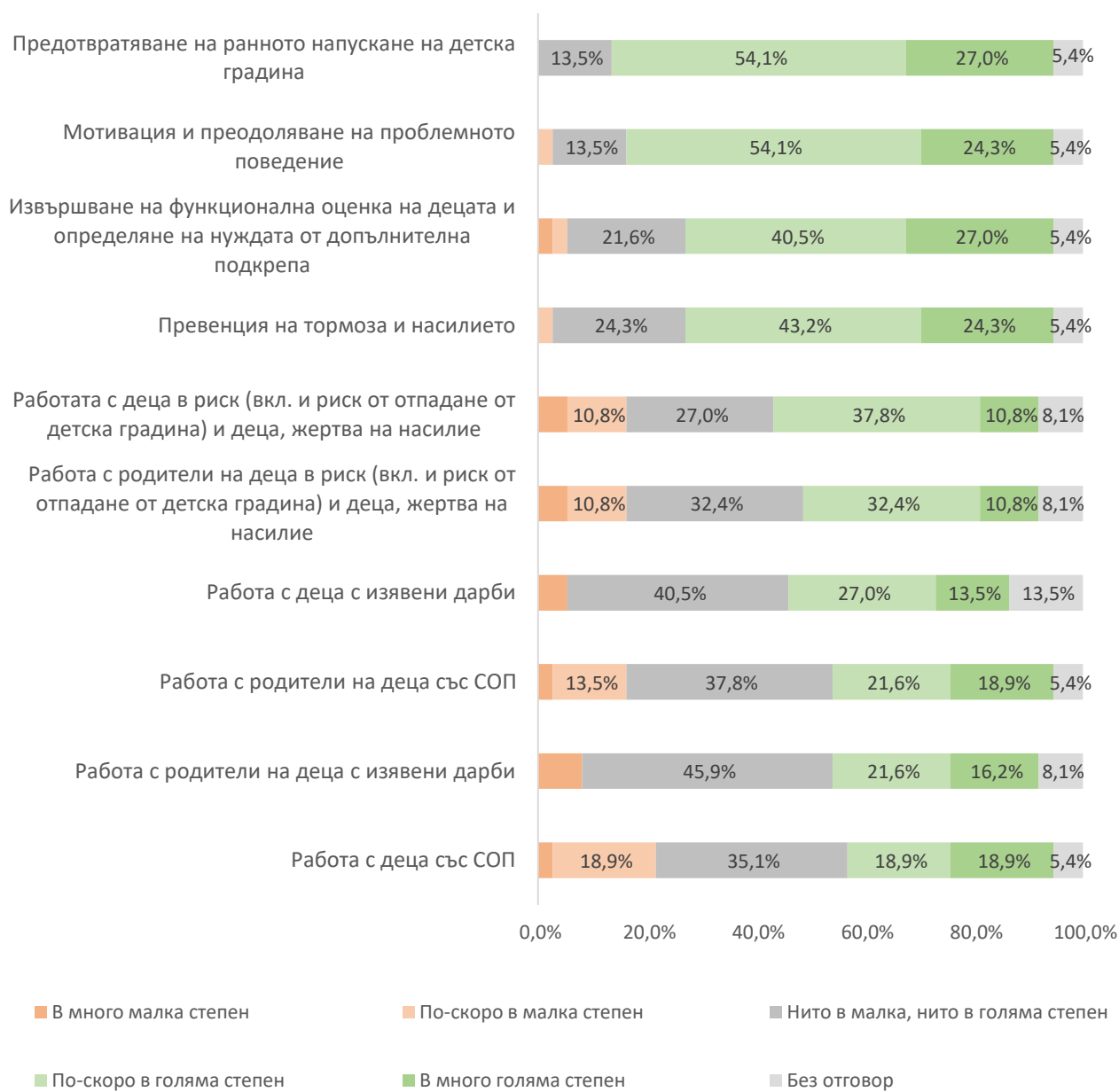

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

Доколко подготвени са педагогическите специалисти във Вашия екип по всяка от следните теми: (Директори)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Малко над 80% от изследваните директори (81,1%) вярват, че преподавателите, с които работят са добре подготвени в работата за предотвратяване на ранно напускане на децата. Със сходен дял се подкрепя и твърдението, че преподавателският състав умее да повишава мотивацията и да се бори срещу проблемното поведение сред децата (78,4). С равни кумулативни дялове от 67,6% директорите определят подготовката за извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа като добра в голяма и много голяма степен. По отношение на останалите области обаче, директорите губят своята увереност. Под половината от изследваните ръководители смятат, че педагогическият екип в тяхната детска градина има добра подготовка за работа с деца в риск и техните родители. Сходни са данните и по отношение на възможността за подкрепа на деца с изявени дарби и техните родители и на деца със СОП и техните родители. **Директорите най-често поставят негативни оценки по отношение на постигнатата подготовка за работа с деца със СОП сред педагогическите специалисти (21,6%).** Според получените данни, ръководителите на детски градини, които изпитват такива притеснения най-често смятат, че в детската им градина липсват добре оборудвани кабинети и материали за ресурсно подпомагане, както и повече работни и игрови кътове за индивидуална работа за деца със СОП.

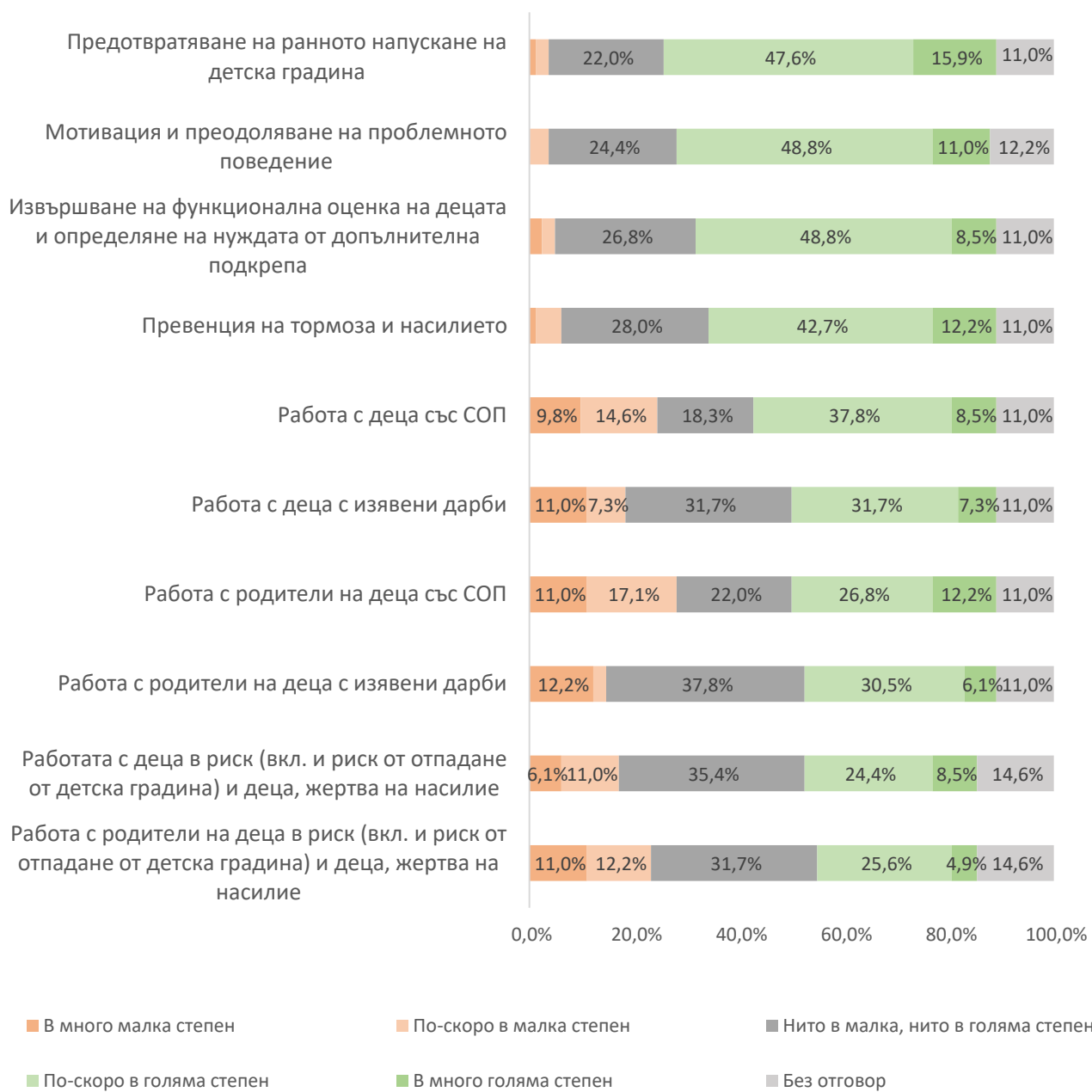

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

Доколко подготвени се чувствате по всяка от следните теми: (Учители)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Педагогически специалисти са по-силно разколебани в нивото си на квалификация от директорите. Ръководителите на детски заведения значително по-категорично декларират, че учителите, с които работят се чувстват добре подготвени по изброените теми. Въпреки това в отговорите се забелязват сходни тенденции. **Малко над 24% (24,4%) споделят, че не се чувстват подготвени за работа с деца със СОП, а общо 28% смятат, че не са подготвени за работа с техните родители.** 23,2% посочват като проблемна област в знанията си уменията за работа с родители на деца в риск, а 17,1% изпитват трудности при работата със самите деца. Сходни тенденции се наблюдават и по отношение на придобитите умения за работа с деца с изявени дарби и техните родители.

Трудовият стаж в професията играе роля в степента, в която професионалистите се чувстват подготвени в определени сфери. Това най-ясно се забелязва по отношение на извършването на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа, където опитните преподаватели се чувстват много по-подготвени. Сходни са тенденциите и по отношение на работата с деца със СОП и родителите на деца със СОП.

Интересно е, че се обособяват теми, в които неподготвени се чувстват предимно преподавателите с нисък работен стаж (под 5 години) и тези с голям опит в сферата (над 20 години). Такива са превенция на тормоза и насилието, мотивация и преодоляване на проблемно поведение и работа с родители на деца с изявени дарби.

Материалната обезпеченост на детските градини, също влияе на степента, в която учителският състав успява да овладее умения за работа по темите, свързани с приобщаващо образование. Учителите, в чиито детски градини има разнообразни дидактичните материали за ресурсно подпомагане, адаптирани санитарни възли за децата със СОП, високотехнологична техника за

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

работа с невербални деца и специализирани зали за терапия за деца със сензорно-интегративна дисфункция много по-често от останалите се чувстват подготвени по изброените теми.

Преподавателите, които не се чувстват уверени в уменията си за работа с деца със СОП и техните родители най-често са споделяли, че тяхната детска градина има нужда от организиране на работни и игрови кътове за индивидуална работа с деца със СОП с ресурсен учител или помощник на учителя и оборудване на кабинети за ресурсно подпомагане. Изпитващите трудности в работата с деца в риск и техните родители, също смятат, че основните подобрения, от които се нуждаят техните детски градини, са свързани с обогатяването на материалите за ресурсно подпомагане и осигуряването на кабинети и работни кътове за индивидуална работа и ресурсна подкрепа.

Преподавателите, които са добре запознати с „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“ се чувстват много по-подготвени по изброените теми.

↪ **Нужда от допълнителни обучения за педагогическите специалисти**

Директорите по-често идентифицират нуждата от допълнителни обучения, които да повишат подготовката на педагогическите специалисти в тяхната детска градина. Въпреки това представителите на детски градини в областта най-силно се обединяват около твърдението, че са **необходими обучения, свързани с преодоляване на проблемно поведение и работата с деца със СОП.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

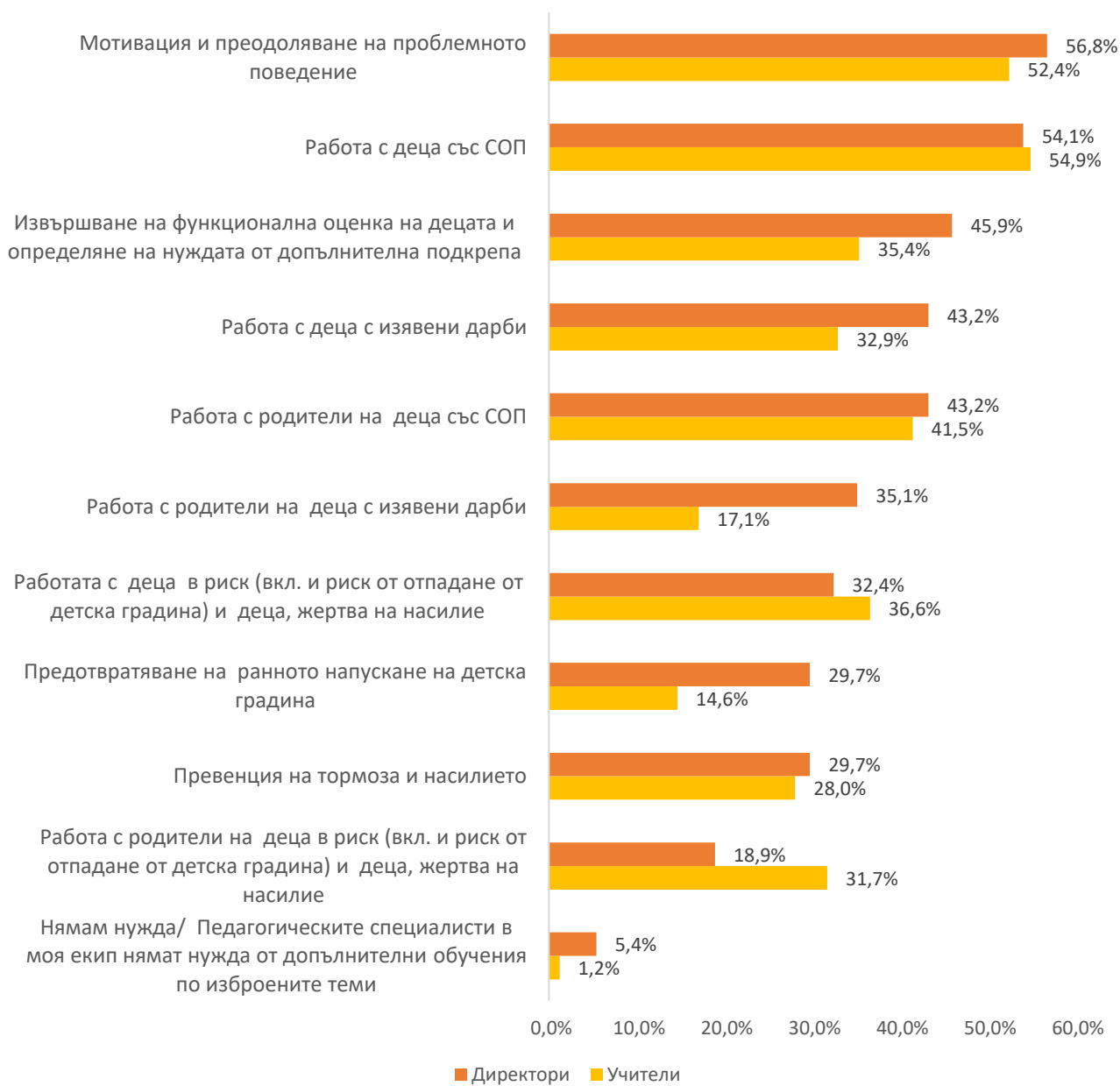

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

По кои от следните теми има нужда от допълнително обучение за педагогическите специалисти:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Мненията на директори и преподаватели по отношение на необходимите обучения за повишаване на професионалния капацитет относително се разминават. Сред преподавателите като най-проблемни сфери са били посочени:

- Извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа – 45,9%
- Работа с родители на деца със СОП – 43,2%
- Работа с деца с изявени дарби – 43,2%
- Работа с родители на деца с изявени дарби – 35,1%
- Работата с деца в риск (вкл. и риск от отпадане от детска градина) и деца, жертва на насилие – 32,4%

Преподавателите подреждат най-нужните обучения в следния ред:

- Работа с родители на деца със СОП – 41,5%
- Работата с деца в риск (вкл. и риск от отпадане от детска градина) и деца, жертва на насилие – 36,6%
- Извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа – 35,4%
- Работа с деца с изявени дарби – 32,9%
- Работа с родители на деца в риск (вкл. и риск от отпадане от детска градина) и деца, жертва на насилие – 31,7%

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Педагогическите специалисти с трудов стаж под 5 години по-често имат нужда от допълнителни обучения, свързани с работата с деца със СОП. Въпреки това и сред придобилите повече години стаж в сферата това е основна тема, по която се заявява нужда от допълнителна подкрепа. **Преподавателите с трудов стаж между 11 и 20 години много често от останалите заявяват нужда от обучения**, докато сред тези със стаж над 20 години такова желание е било изразявано значително по-рядко.

Учителите със стаж над 20 години посочват, че имат нужда предимно от обучения по темите, свързани с преодоляване на проблемно поведение и работа с деца със СОП, докато работещите в сферата от 11 до 20 години прибавят към тях извършване на функционална оценка на децата и определяне на нуждата от допълнителна подкрепа, работа с родители на деца със СОП и работата с деца в риск.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

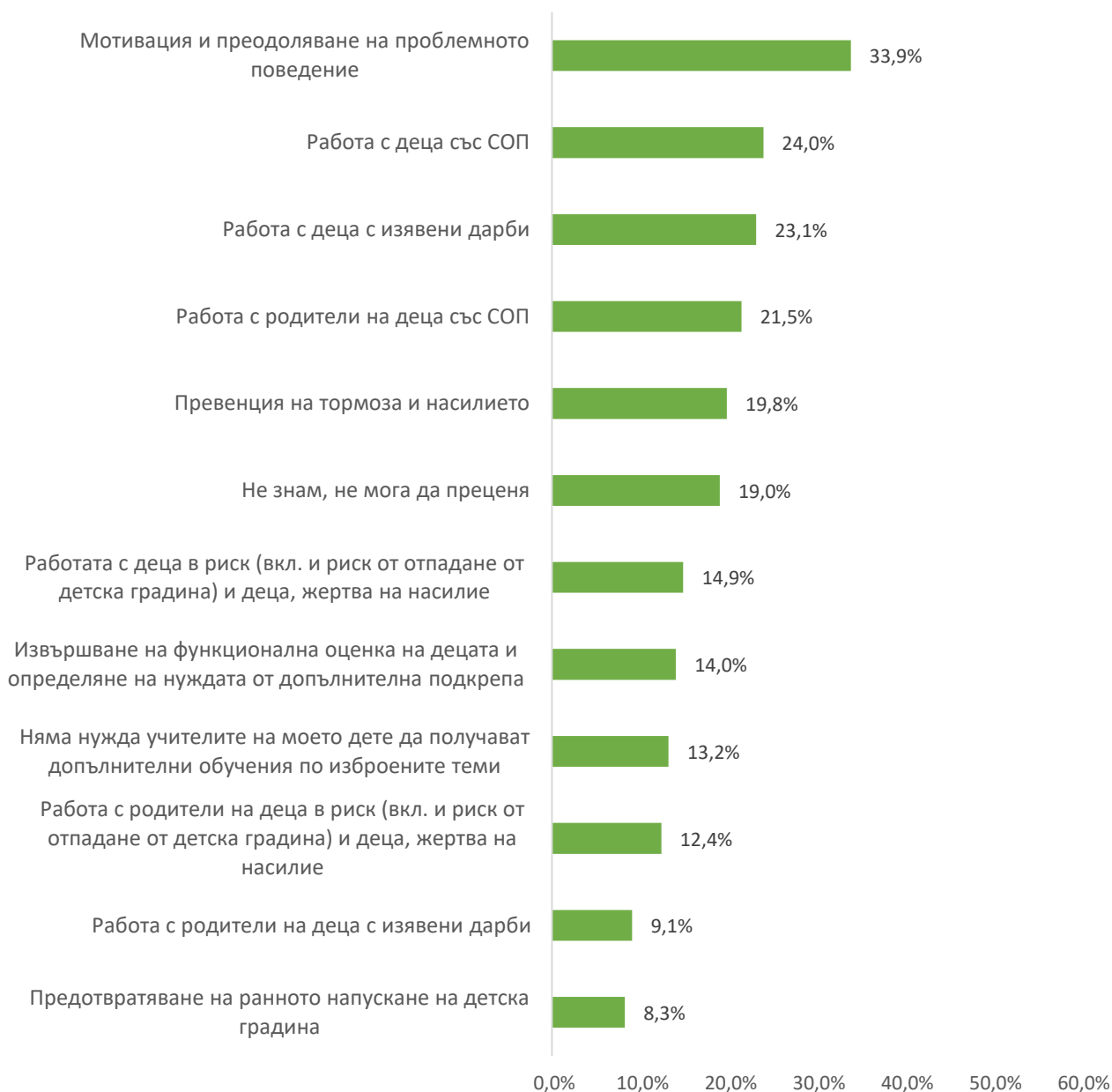

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

По кои от следните теми смятате, че би било добре учителите на Вашето дете да
получат допълнително обучение: (Родители)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Родителите на деца в детски градини най-често смятат, че учителите на техните деца трябва да получат допълнително обучение **за мотивация и преодоляване на проблемното поведение (33,9%)**. Родителите често разпознават и нуждата от обучения, свързани с работата с деца със СОП (24%), работата с деца с изявени дарби (23,1%) и работата с родители на деца със СОП (21,5%). Около 20% от родителите споделят мнението, че на преподавателите са необходими допълнителни обучения за превенция на тормоза и насилието.

Родителите най-рядко разпознават нуждата от допълнителна подкрепа към преподавателите по отношение на работата с деца с изявени дарби и предотвратяването на напускането на детска градина. Това се разминава с споделените мнения от преподаватели и директори, които често усещат дефицити в уменията за работа с деца с изявени дарби.

3. Методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини

Представителите на детски градини в софийска област оценяват положително комуникацията си с различните институции, предоставящи методическа подкрепа за личностно развитие на децата в подрастваща възраст. **Негативните оценки са спорадични и се отнасят по-скоро за частни случаи, като по-често оценките се поставят в неутралната опция.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

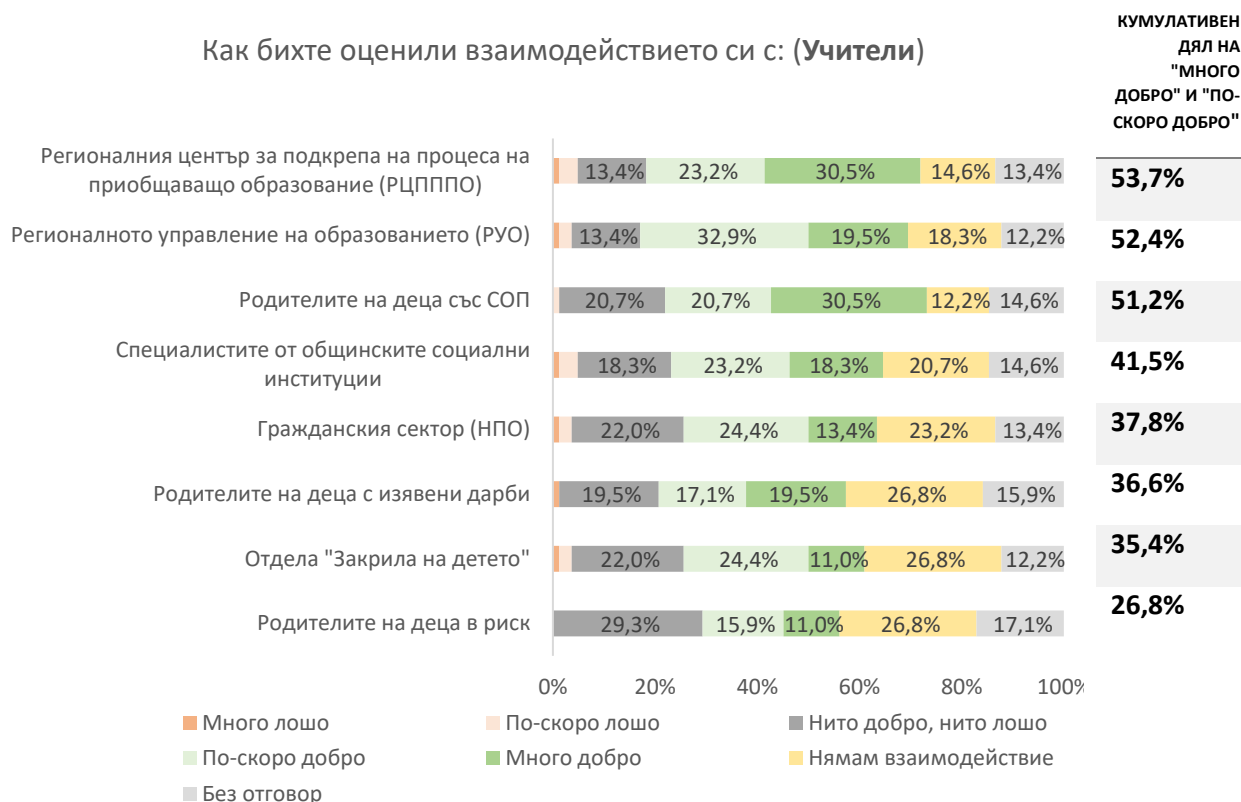

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Как бихте оценили взаимодействието си с: (Учители)

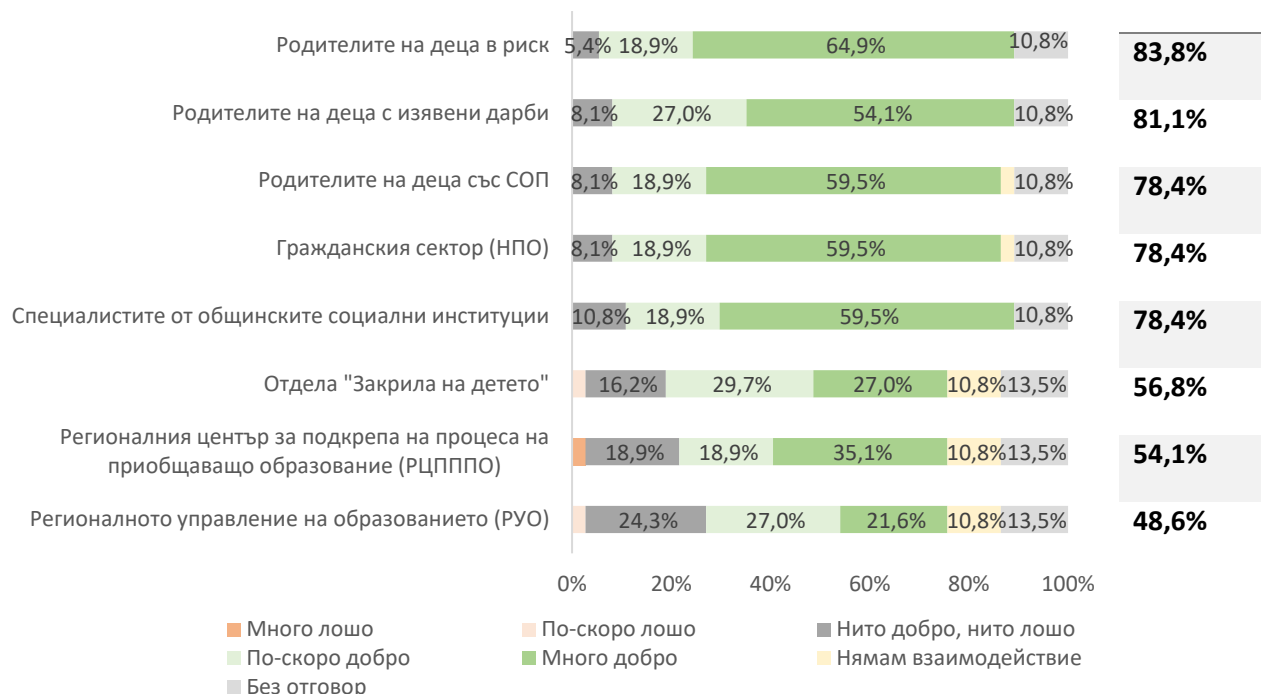
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Център за
изследване и
анализи

Как бихте оценили взаимодействието си с: (Директори)

КУМУЛАТИВЕН
ДЯЛ НА
"МНОГО
ДОБРО" И "ПО-
СКОРО
ДОБРО"

Макар и учителите и директорите да осъществяват положителна комуникация с изброените, директорите значително по-често взаимодействат с тях. Вероятно именно поради по-честата си комуникация директорите на детски градини поставят по-категорични оценки за ползотворната си съвместна работа с институции и родители на деца с различни нужди. Най-високи оценки са поставени по отношение на взаимодействие им с родители на деца в риск (83,8%) и родителите на деца с изяви дарби (81,1%). Тези данни са в противоречие с нагласите сред **учителите, които подкрепят комуникацията си с тях на едни от последните места**. Едва 26,8% от учителите смятат, че взаимодействието им с родителите на деца в риск е добро. 36,6% са учителите оценили положително взаимодействието си с родители на деца с

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

изявени дарби. Това може да се обясни с високия дял на преподаватели, които нямат досег с родители на такива деца в работата си. Значителен дял от преподавателите **не взаимодействат** и с Отдел закрила на детето (26,8%), Граждански сектор (23,2%), специалисти от общински социални услуги (20,7%).

Учителите оценяват най-високо взаимодействието си с РУО (52,4%) и РЦПППО (53,7%). Директорите обаче, поставят по-ниски оценки именно на тези две институции, като същевременно най-често нямат взаимодействие именно с тях и нерядко се затрудняват да оценят съвместната им работа.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Във връзка с взаимодействието си с РЦПППО възползвали ли сте се от някоя от следните видове подкрепа от страна на РЦПППО:

Директорите много по-често от учителите се възползват от различните видове подкрепа, които предлага Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование. **Малко над 70% от директорите на детски градини в София област са участвали в работни съвещания за оказване на методическа подкрепа по въпросите на приобщаващото образование.** 54,1%

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

са получили методическа подкрепа от РЦПППО при конкретна нужда. За сравнение тези два дяла сред учителите се равняват на малко под 26% (25,6%). 43,2% от директорите са получили подкрепа под формата на разпространение на информация, материали и образци за организиране на приобщаващо образование, а 32,4% от индивидуално консултиране по конкретни казуси. Сред учителите дяловете на възползвали се от тези два типа подкрепа са около 14%. 32,4% от директорите са получили и покани за участие във форуми за представяне на добри практики, докато сред учителите едва 9,8% са получили такъв тип подкрепа.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

V. Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

1. Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда и подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 104, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование).

Директорите и учителите в софийска област се обединяват около твърдението, че делът на деца със специални образователни потребности в детските им градини е под 5%. Въпреки това се обособява група учители (25,6%), според които децата със СОП са по-скоро между 5% и 10% от общия брой деца. Това твърдение е подкрепено и от 10,8% от директорите.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Какъв приблизително е дялът на децата със специални образователни потребности във Вашата детска градина:

Близо 14% от директорите са отговорили, че в тяхното детско заведение не се полагат грижи за деца със специални образователни потребности, докато сред учителите този дял е по-нисък – 8,5%.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

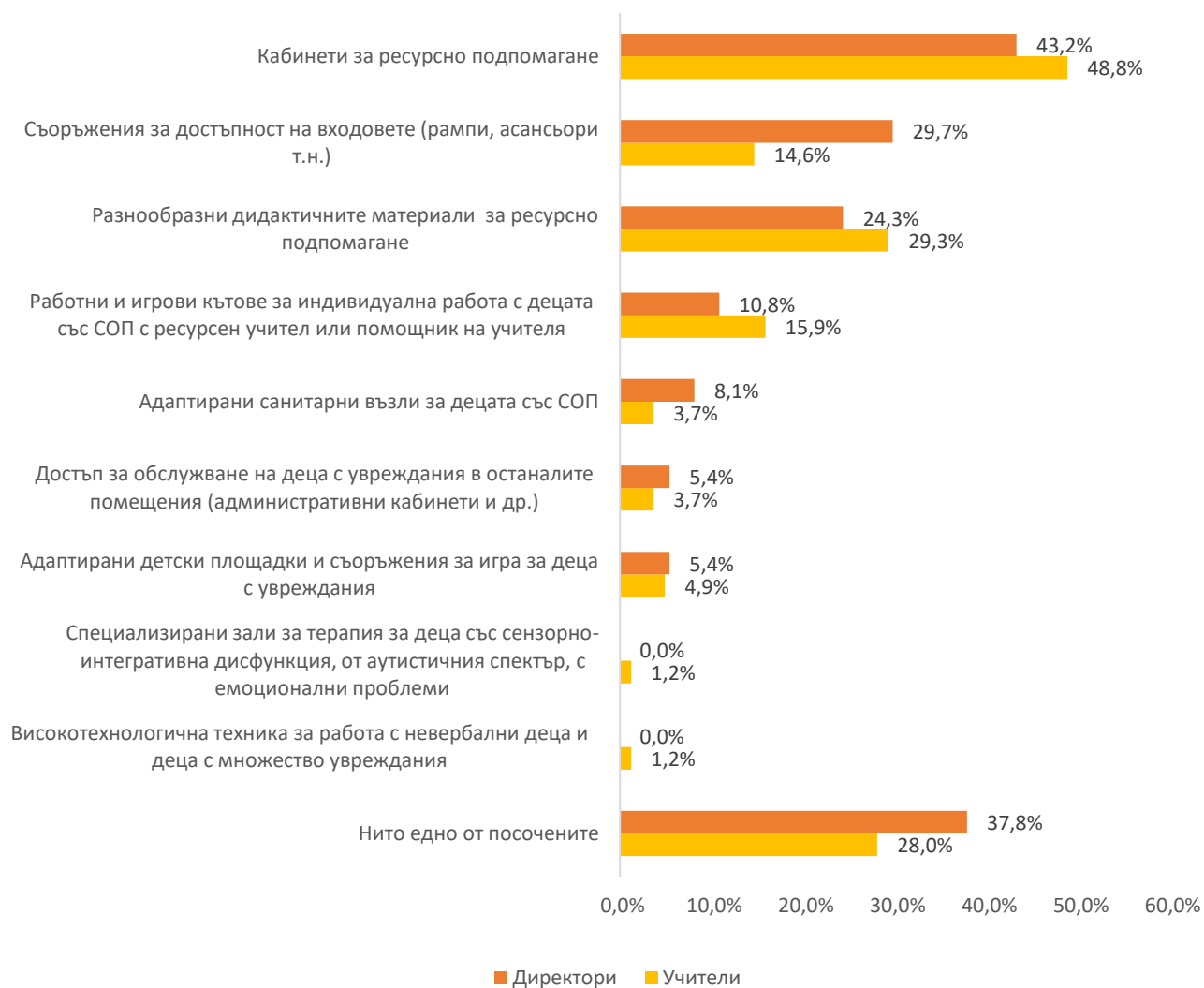

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

А с кои от следните условия на средата разполага към момента Вашата детска градина:

Деца с физически и интелектуални затруднения се нуждаят от адаптирана среда за учене, чието подsigуряване е от съществена важност за правилното им интегриране към обучителния процес и живота в детската градина. **Данните от проведеното изследване в софийска област**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

сочат, че към момента са подsigурени предимно най-базовите условия за работа с деца със СОП.

Детските градини в областта най-често разполагат с кабинети за ресурсно подпомагане при работа с деца със СОП. 29,3% от директорите заявяват, че тяхното детско заведение разполага с разнообразни дидактически материали, като малко над 24% от преподавателите, също заявяват, че такива са им осигурени. Представителите на детски градини най-често се разминават в оценките си за наличността на рампи, асансьори и други, които да осигуряват достъп на нуждаещите се деца. Директорите два пъти по-често от преподавателите отговарят, че такива са осигурени.

Наличието на адаптирани санитарни възли, достъп за обслужване на деца с увреждания в останалите помещения (административни кабинети и др.), адаптирани детски площадки и съоръжения за игра за деца с увреждания, специализирани зали за терапия за деца със сензорно-интегративна дисфункция, от аутистичния спектър, с емоционални проблеми и високотехнологична техника за работа с невербални деца и деца с множество увреждания е спорадично и е подsigурено в много малка част от детските градини. **Притеснително е, че според 37,8% от директорите тяхната детска градина не разполага с нито едно от изброените условия за деца със специални образователни потребности.**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

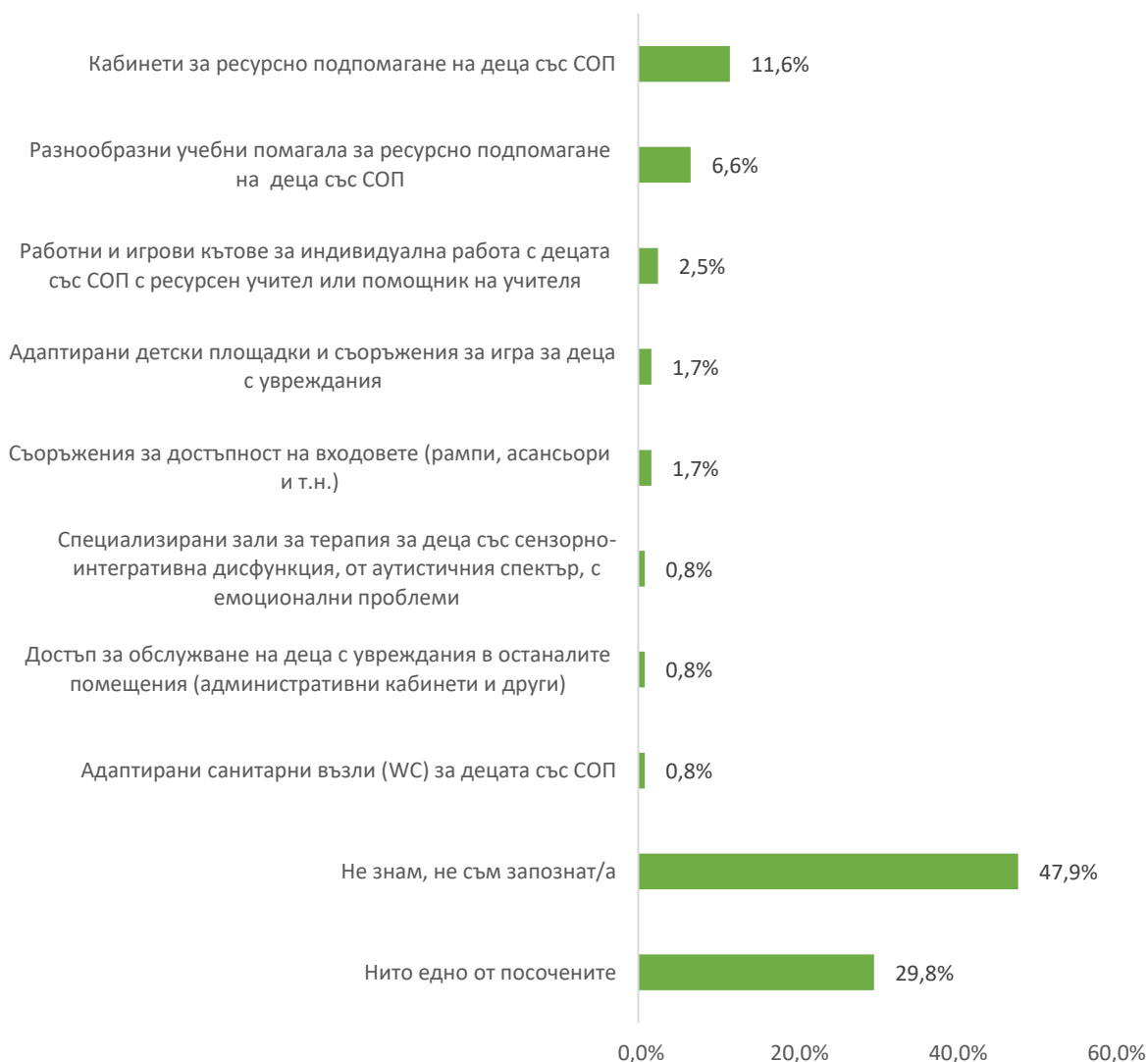

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

А с кои от следните условия на средата разполага към момента детската градина на Вашето дете: (Родители)

Родителите често не са информирани с какви условия разполага детската градина, която посещава детето им. Близко 50% заявяват, че не са запознати с какви съоръжения, зали и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

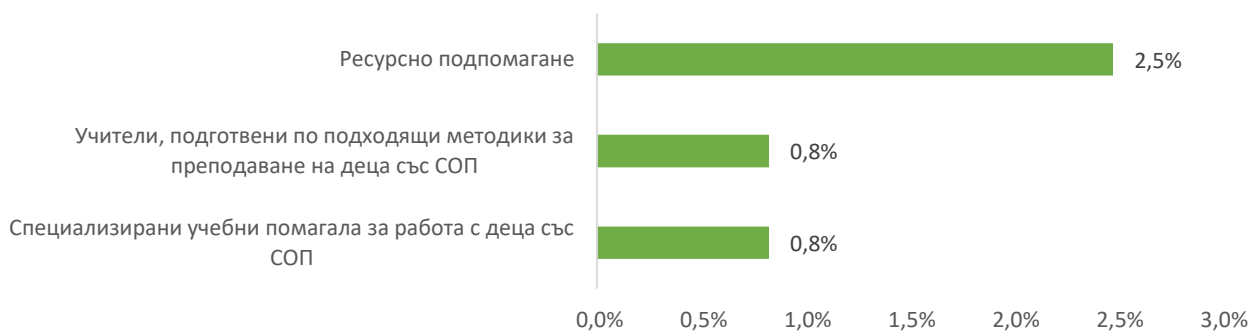
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

техника за деца със СОП разполага материалната база на тяхното детско заведение. 29,8% смятат, че градината на детето им не разполага с нито едно от изброените. Сред наличните удобства, които родителите най-често споменават са кабинетите (11,6%) и учебните помагала (6,6%) за ресурсно подпомагане. Спорадично се споменава и за наличие на работни и игрови кътове за индивидуална работа с децата със СОП (2,5%), адаптирани детски площадки и съоръжения за игра на деца с увреждания (1,7%) и съоръжения за достъпност на входовете. Родителите най-рядко посочват, че в детските градини на децата им има зали за терапия на деца със сензорно-интегративна дисфункция, достъп за деца с увреждания до всички помещения и адаптирани санитарни възли.

От какви условия на средата може да се ползва Вашето дете в своята детска градина: (Родители)

*Статистическото разпределение е сред отговорилите с "Дете със специални образователни потребности" на въпрос " Някое от следните описания отнася ли се до Вашето дете:" (3 родители)

Всички изследвани родители на деца със СОП (3 родители) са заявили, че към момента децата им използват ресурсна подкрепа.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

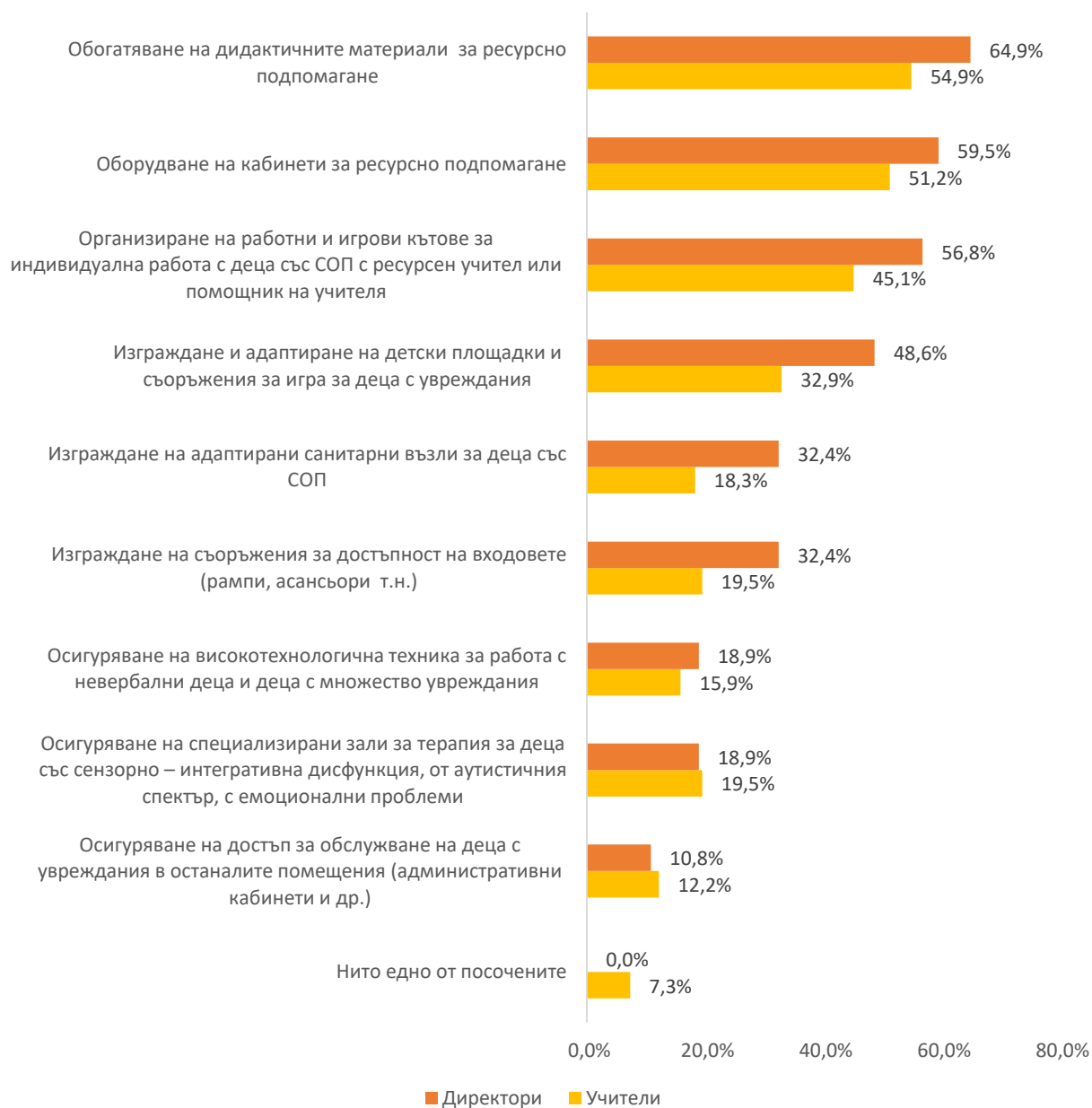

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

От кои от следните подобрения на средата би имала нужда Вашата детска градина:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Директорите и учителите са относително обединени в това какво е необходимо да се подобри в досегашните условия, които предлагат детските градини. Най-често се изтъква нуждата от следните:

- ↪ **Обогатяване на дидактичните материали за ресурсно подпомагане** – 64,9% директори, 54,9% учители;
- ↪ **Оборудване на кабинети за ресурсно подпомагане** – 59,5% директори, 51,2% учители;
- ↪ **Организиране на работни и игрови кътове за индивидуална работа с деца със СОП с ресурсен учител или помощник на учителя** – 56,8% директори, 45,1% учители.

Директорите са по-чувствителни към нуждата от подобрения на средата в детската градина, в която работят. Те подкрепят с около 10 процентни пункта повече твърденията, че в детските заведения има нужда от изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра за деца с увреждания (48,6%), изграждане на адаптирани санитарни възли за деца със СОП (32,4%) и изграждане на съоръжения за достъпност на входовете (32,4%). С равни дялове от 18,9% директорите подкрепят осигуряването на високотехнологична техника за работа с невербални деца и деца с множество увреждания и на специализирани зали за терапия за деца със сензорно – интегративна дисфункция, от аутистичния спектър, с емоционални проблеми. Сред учителите тези дялове са съответно 15,9% и 19,5%. Най-рядко се разпознава нуждата от осигуряване на достъп за обслужване на деца с увреждания в останалите помещения (административни кабинети и др.).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Преподавателите разпознават различни нужди от подобрения на средата, в която работят, според това колко години трудов стаж са натрупали. Младите специалисти са по-склонни да включват нови подходи за работа с деца в регулярната си дейност, като значително по-често отбелязват необходимостта от изброените общи форми подкрепа. Педагогическите специалисти над 45 годишна възраст, от своя страна, по-често от останалите са на мнение, че е необходимо да си осигури високотехнологична техника за работа с невербални деца и деца с множество увреждания и да се обогатят дидактическите материали за ресурсно подпомагане.

Родителите често са слабо ангажирани към нуждите на детските градини, които посещават децата им. Близко 39% от изследваните родители не знаят от какви подобрения на средата и условията има нужда детската градина на детето им. От другата страна сред родителите е силно разпространено и мнението, че детските заведения са добре организирани и нямат нужда от подновяване на материалната си база. Такива убеждения споделят малко над 27% от родителите в софийска област, като основен дял от тях са на възраст под 35 години. Според получените данни родителите на възраст между 35 и 39 години и тези със средно образование най-често не могат да преценят какви подобрения са нужни в детските градини на децата им.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

От кои от следните подобрения на средата има нужда детската градина на
Вашето дете: (Родители)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

Родителите, които смятат, че са необходими подобрения в материалната база на детската градина, която посещава детето им най-често са на мнение, че е необходимо да се изградят детски площадки и съоръжения за игра за деца с увреждания (15,7%). На второ място се подрежда нуждата от оборудване на кабинети за ресурсно подпомагане (14,9%), следвано от изграждането на рампи, асансьори и други съоръжения, които да правят достъпни входовете за деца с физически затруднения (13,2%). С равни дялове от 12,4% се посочва необходимостта от зали за терапия на деца с сензорно-интегративна дисфункция, кътове за индивидуална работа с деца със СОП и обогатяване на наличните учебни помагала за ресурсно подпомагане.

2. Трудности и постигнати успехи при работата с деца със СОП

Основните трудности в работата на **директорите и учителите са свързани с организирането на учебния процес и нуждата от специални методики и ресурси за работа с деца със СОП, а не с липсата на добре пригодена физическа среда за децата.** И двете целеви групи смятат, че необходимостта от индивидуална работа и прекалено големият брой деца в група най-силно затрудняват учебния процес.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

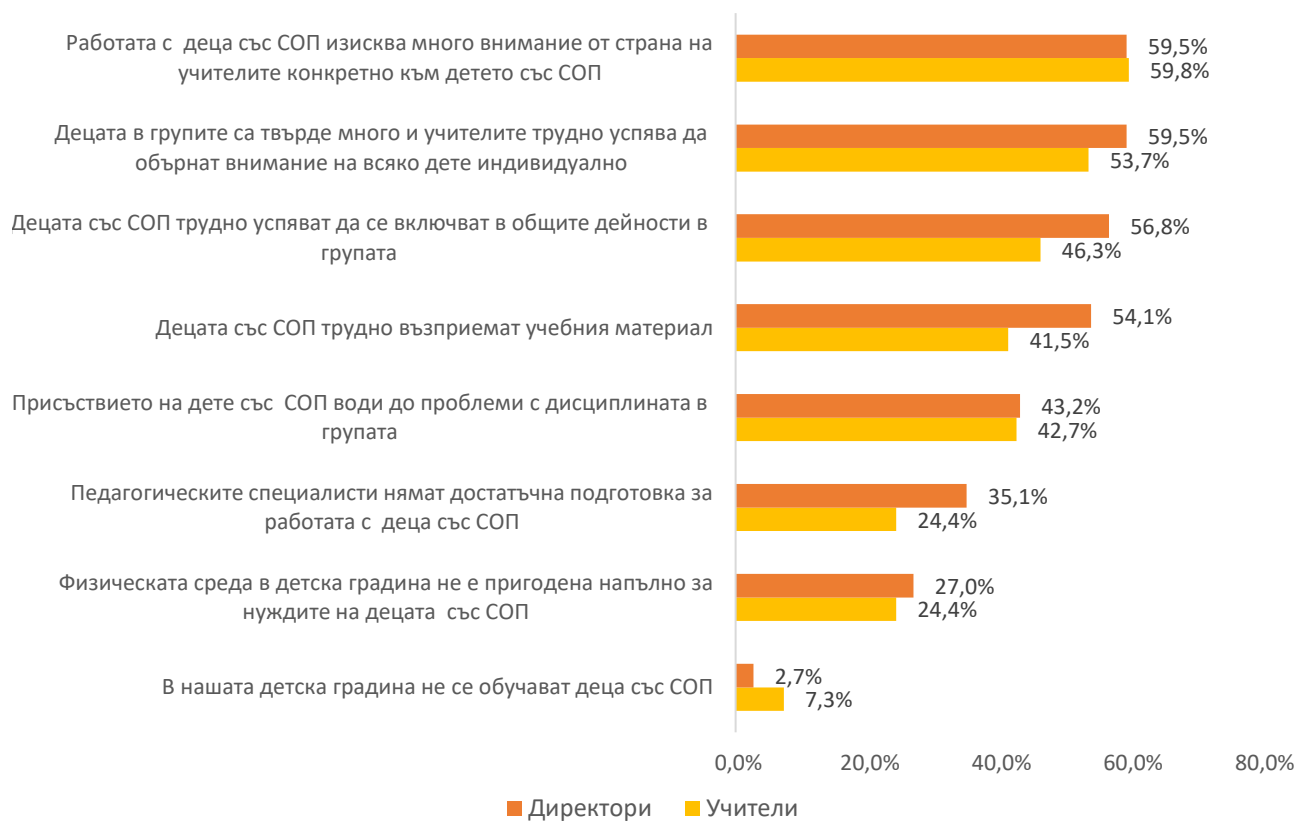

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Какви трудности срещате във връзка с обучението на деца със специални образователни потребности във Вашата детска градина (Директори и учители):

Директорите по-често изтъкват като проблем невъзможността на децата със СОП да са част от общите дейности и учебния процес. С дялове от около 55% директорите подкрепят твърденията, че децата със СОП трудно успяват да се включат в общите дейности и трудно възприемат учебния материал. Сред учителите това мнение е относително по-слабо разпространено (40%). Като цяло макар преподавателите да са съгласни с мненията на

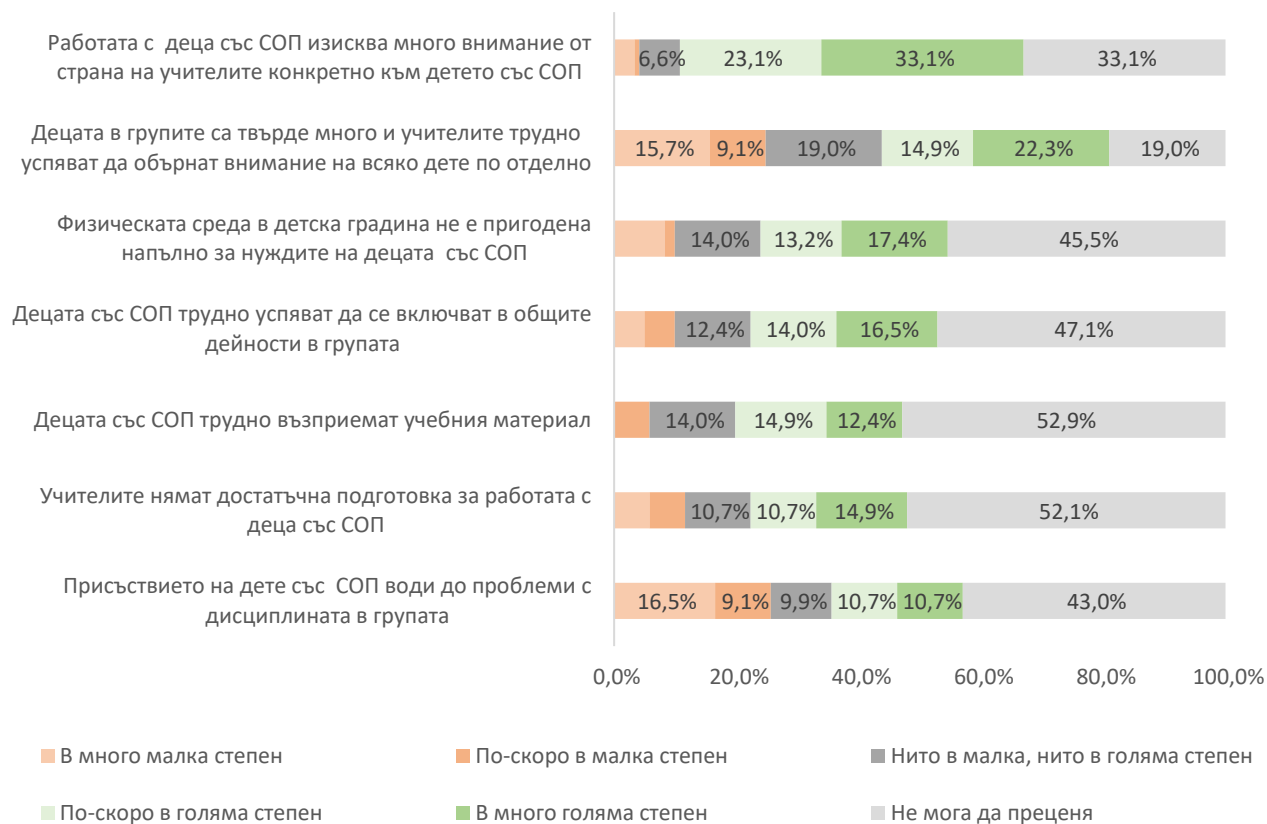
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

**Център за
изследване и
анализи**

директорите, по-рядко са посочвали, че трудността в работата с деца със СОП е именно невъзможността им да са пълноценна част от образователния процес.

До каква степен бихте се съгласили със следните твърдения: (Родители)

Родителите често пъти не са информирани за условията при работа с деца със СОП и техните специфични нужди. С дялове от около 50% родителите посочват, че не могат да преценят до каква степен е трудно за децата със СОП да се включват в общите дейности и да възприемат

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

учебния материал. Сходни нагласи се наблюдават и по отношение на условията на физическата среда, подготовката на учителите и възможните проблеми с дисциплината.

Мненията най-често се обединяват около твърденията, че **работата с деца със СОП изисква много внимание (56,2%)** и **децата в групите са прекалено много (37,2%)**. Трябва да се отбележи, че прекалено големият брой деца в групите е и едно от по-силно оспорваните твърдения, като близо 25% от родителите смятат, че това по-скоро не е вярно. Другото твърдение по отношение, на което се забелязва поляризиране на мненията е това, че присъствието на дете със СОП вляе негативно на дисциплината в цялата група. Общо 25,6% от родителите не са съгласни с това твърдение, срещу 21,4% на такива, които го подкрепят.

↳ **Подходи за работа с деца със специални образователни потребности**

Директорите и учителите в софийска област са единодушни по отношение на най-добрите подходи за работата с децата със СОП. На първо място се поставя нуждата от допълнителна подкрепа от специалисти (ресурсен учител, логопед, психолог или друг), следвана от работата с подходящи дидактически материали и включването на родителите в процеса на обучение, чрез работа у дома. Макар предлагането на подкрепа чрез подходящи техники и методи за усвояване на умения и знания да е поставено на последно място, 52,4% от учителите и 56,8% от директорите са на мнение, че и тази форма на подкрепа е важна за постигането на добри резултати в обучението на деца със СОП.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

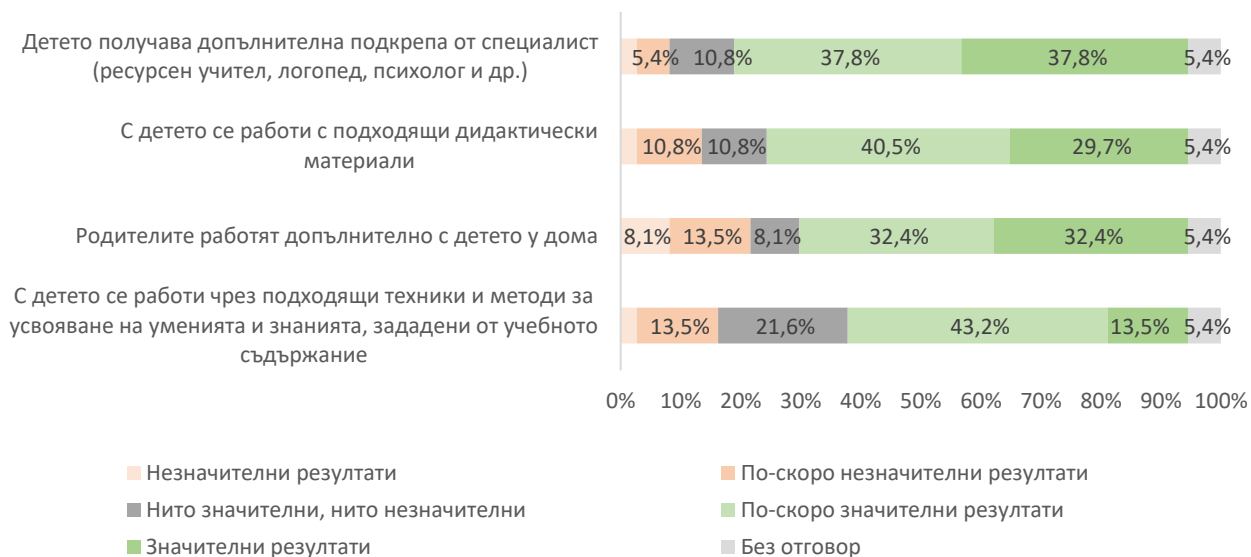

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Какви бихте казали, че са демонстрираните резултати от страна на децата със СОП, когато: **(Директори)**

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

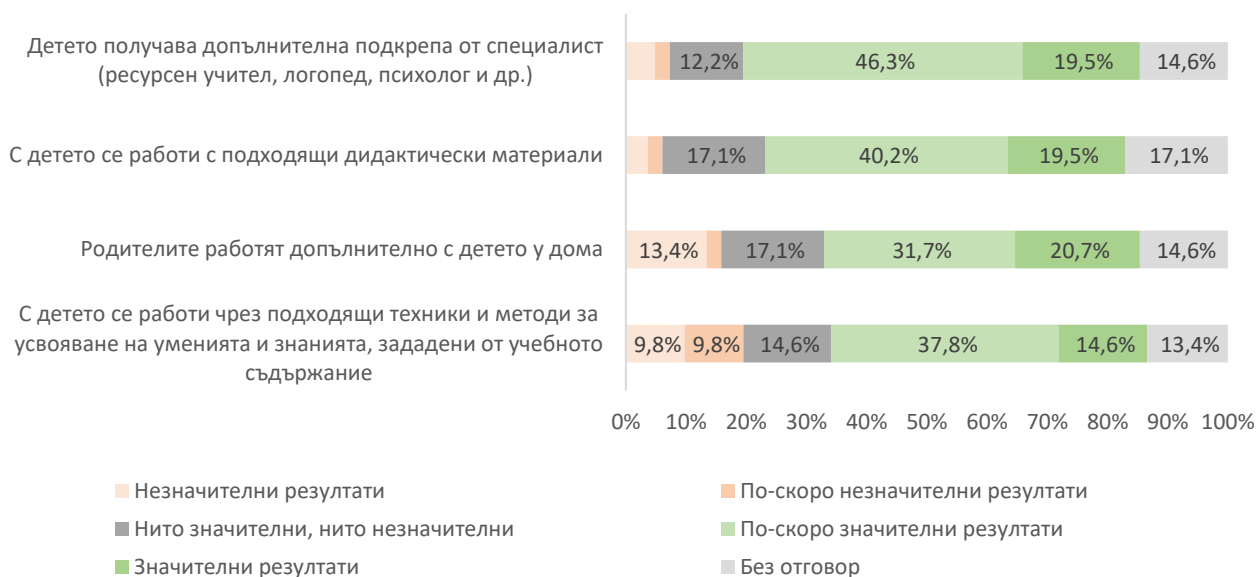

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Какви бихте казали, че са демонстрираните резултати от страна на децата със СОП, когато: **(Учители)**

Най-голяма разлика в декларираните мнения на учители и директори се наблюдава във връзка с получаването на допълнителна подкрепа от специалист. Близко 38% от директорите смятат, че с този подход могат да бъдат постигнати "значителни резултати", докато сред родителите този дял е относително по-нисък - 19,5%. Директорите като цяло изразяват по-силна увереност, че изброените форми на подкрепа водят до положителни резултати в обучението на деца със СОП. Макар и двете целеви групи да определят допълнителната работа с родители и използването на адаптирани техники за усвояване на знанията, като сферите с най-слаб прогрес – учителите са относително по-скептични към степента, в която родителите успяват да спомогнат за учебния процес чрез допълнителна работа въщи. Такива нагласи са изразили предимно преподавателите с трудов стаж под 20 години.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

Преподавателите под 45 години оценяват по-положително ефекта от изброените подходи върху обучението на деца със СОП. Изключение прави подкрепата чрез включване на родителите към обучителния процес, която се защитава от по-голям дял възрастни преподаватели.

Какви според Вас биха били демонстрираните резултати от страна на децата със СОП, когато: **(Родители)**

Информираността за напредъка в работата с деца със СОП сред родителите е много слаба.

Около половината от изследваните родители не могат да преценят до каква степен са постигнати резултати по отношение на изброените видове подкрепа, предлагани в детските градини. Те са предимно на възраст под 30 години и със средно образование. Родителите, които са слабо информирани или не знаят за „Областната стратегия за подкрепа за личностно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“, също значително по-често от останалите се затрудняват да отговорят до какви резултати водят изброените подходи.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

IV. Постигане устойчивост на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между **институциите**, за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика. Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от Софийска област (2020-2022)

1. Взаимодействие с Отдел "Закрила на детето" и специалисти от общинските социални институции

Директорите на детски градини в софийска област оценяват много добре взаимодействието си с Отдел "Закрила на детето" и специалистите от общинските социални служби. Според статистическото разпределение сред директорите не присъстват негативни нагласи към общата работа с двете звена. Картината сред учителите е сходна, с изключение на това, че преподавателите много по-често се затрудняват да определят какво е взаимодействието им с Отдел "Закрила на детето" и специалистите от общински социални институции.

2. Регулярна и ефективна работа на образователните институции с родителите на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и с изявени дарби

Към момента малко над 60% от детските градини в софийска област работят с родители на деца със специални образователни потребности. Малко над 62% от директорите и 61% от преподавателите заявяват, че тяхната детска градина към момента взаимодейства с такива

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Център за
изследване и
анализи

родители. Детските градини относително по-често осъществяват контакт и с родители на деца, които изпитват трудности при овладяването на български език.

Във Вашата детска градина към момента осъществява ли се работа с:

Детските градини в софийска област най-рядко **работят** с родители на деца с хронични заболявания и родители на деца с изявени дарби. Сериозни дялове от директорите (32,4%) и преподавателите (26,8%) посочват, че към момента не работят с родители на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и с изявени дарби.

Детските градини определят **взаимодействието** си с родителите на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и изявени дарби най-често като по-скоро или много добро. Въпреки това, аналогично с предходно анализираните данни, голяма част от преподавателите в детски градини нямат взаимодействие с родители на деца в риск (26,8%) и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

с родители на деца с изявени дарби (26,8%). Голяма част от учителите не поставят конкретни оценки за взаимодействието си с такива родители. Така учителите поставили положителни оценки по отношение на съвместената работа с родители на деца в риск са общо едва 26,8%. Преподавателите поставили положителни оценки за взаимодействието си с деца със СОП и деца с изявени дарби са съответно 51,2% и 36,6%. **Тези данни сочат, че персоналът и ръководството в детските градини взаимодействат най-добре именно с родителите, с които работят най-често.**

Директорите декларират по-добро взаимодействие с родителите на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и изявени дарби от учителите. Най-високи оценки са поставени по отношение на работата с родителите на деца със СОП (81,1%), следвани от взаимодействието с родители на деца в риск (56,8%) и изявени дарби (48,6%).

Директорите често се колебаят дали педагогическите специалисти са добре подготвени за работа с родители на деца с обучителни трудности, специални образователни потребности и с изявени дарби. Въпреки това надделяват мненията, че това е така. Най-силно е защитена тезата, че преподавателите са подготвени добре за работа с родители на деца в риск (43,2%).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

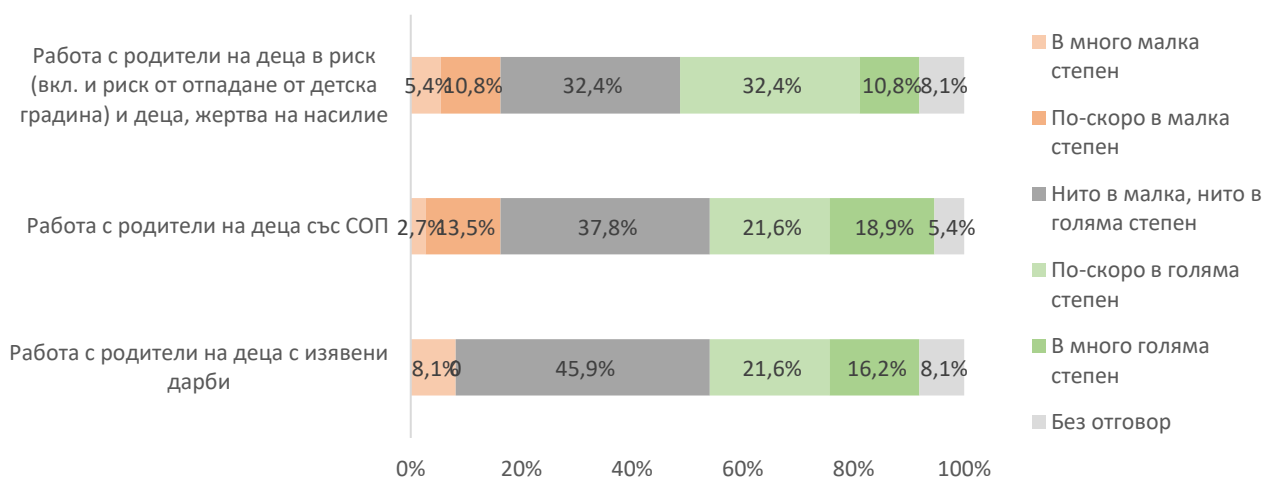

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

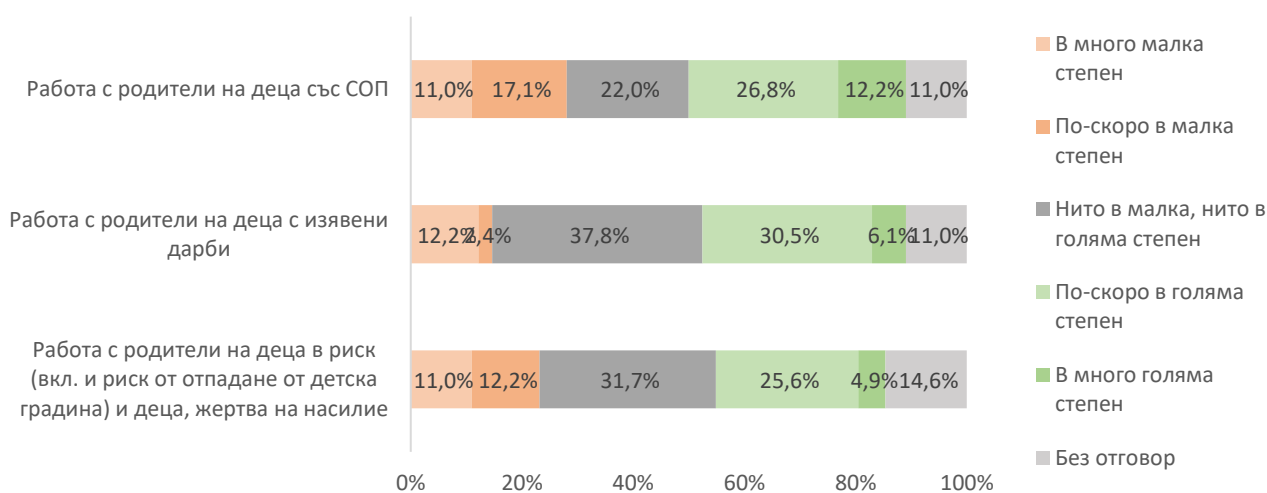

Център за
изследване и
анализи

Доколко подготвени са педагогическите специалисти във Вашия екип по всяка от следните теми: **(Директори)**

Доколко подготвени се чувствате по всяка от следните теми: **(Учители)**

За разлика от директорите обаче, учителите не са толкова силно уверени в способностите си за работа с родители на деца в риск (30,5%). Те също така поставят по-ниски оценки и по

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

**Център за
изследване и
анализи**

отношение на подготовката си за взаимодействие в родителите на деца със СОП (39%) и изявени дарби (36,6%). По-младите учители, със стаж под 10 години в сферата – по-често от останалите споделят, че са неуверени в работата с родители на деца със СОП и родители на деца в риск. Отново се забелязва, че преподавателите без каквато и да е информация за обхванатите от „Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Софийска област (2020 – 2022)“ мерки, се чувстват по-слабо подготвени по изброените теми.